GUSTAF FRÖDING

SAMLADE SKRIFTER

ALBERT · BONNIERS · FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AV

GUSTAF FRÖDING

SJUNDE DELEN

EFTERSKÖRD

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

EFTERSKÖRD

AV

GUSTAF FRÖDING

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1921

INLEDNING.

I likhet med första delen i denna upplaga, men i motsats mot de följande fem [II—VI] innehåller denna del endast sådana dikter, som ej ingingo i någon av skaldens på 1890-talet utgivna samlingar, och har kallats *Efterskörd*, det namn, som Fröding själv bestämde för de båda band som gåvos ut 1910.

Tillsammans med första delen och den nu närmast följande, den åttonde, som skall inrymma *Reconvalescentia*, bildar alltså detta band supplementet till de fem diktsamlingarnas och »Räggler å paschasers» diktskatt. Den innefattar allt versifierat, som förut offentliggjorts i »Efterskörd» 1910 och »Efterlämnade skrifter» 1914, med undantag av vad som ingått i de sex föregående delarna, samt ett icke oavsevärt antal hittills icke tryckta eller samlade dikter, som av skaldens arvingar lämnats till fullständigande av samlingen eller av utgivaren hopsamlats i samma syfte.

På grund av omständigheter, över vilka den sistnämnde icke varit herre, har fördelningen av dikterna mellan det första och detta sjunde band icke blivit den från början avsedda. Enligt planen skulle första delen innehålla allt det av Frödings diktning, som var tidigare än *Guitarr och dragharmonika*, och denna del det av Frödings dikter som ej ingått i hans fem diktsamlingar. Denna kronologiska anordning har icke kunnat vidmakthållas emedan ett antal ungdomsdikter först nu stått till förfogande. I inledningen till första bandet (s. XXII ff.) har jag redan omnämnt denna grupp av dikter, som nu offentliggöres tämligen fullständigt. Kronologien inom detta band är för övrigt ingalunda säker. För både dessa ungdomsvers och åtskilliga av de senare alstren ha bestämda dateringar icke stått mig till buds, varför jag måst låta dem följa här i blott ungefärlig, sannolik ordning. För de enskilda dikterna hänvisar jag till anmärkningarna vid bandets slut.

*

De båda samlingarna »Efterskörd» och »Efterlämnade skrifter» vunno helt naturligt varken den spridning eller den berömmelse som diktsamlingarna. De ha, som helheter, icke räknats bland sin mästares kanoniska skrifter. Men som bidrag

till belysningen av hans personlighet fingo de genast uppskattning, och man vidgick allmänt, att i dem inrymdes icke så få dikter, som ägde ett obestridligt rum ibland ett eventuellt urval av det allra väsentligaste och mest karaktäristiska av Frödings poesi.

Om »Efterskörd» skrev sålunda Bo Bergman i »Dagens nyheter» (17 dec. 1910) bl. a: »Dikterna gömma väl jämförelsevis få nyheter — åtminstone för intresserade — men det har sin utomordentliga betydelse att här få sammanfört vad som av olika anledningar icke ingått i de samlade verken ... Hur mycket skönt och överlägset finns det nu inte i efterskördsversen! Det är dikter som *En februarivisa* med sin gripande bön om sol och värme i allt det mörka och kalla och tungsinta eller som *Giv liv och grönska!* eller som *Benvenutos hämnd*, där diktaren ännu så sent som i fjol förvånar med en uppenbarelse av den gamla kraften i versens och karaktäristikens fasthet ... Mitt i allt lyser som en droppe tungt hjärtblod den djupa strofen:

Skumögt i mörkret vi treva.
Dräpa sig själv är att leva.
Håll den du hatar kär,
var den du icke är,
gör det du icke kan,
varder du man!

Är det icke i detta som en quinta essentia av Frödings liv och dikt?» I »Stockholms dagblad» (18 dec.) förklarade K[lara] J[ohansson] att »Några sånger träffas här, som göra anspråk på hedersrum i framtidens definitiva Frödingsupplaga» och anförde med entusiastiska ord ett tiotal. I »Socialdemokraten» anmäldes boken (23 dec.) av Ek Hn [Erik Hedén], som också talade om de många dikter man saknat i samlingarna, men som »fallit vid självkritikens överstränga prov. Dikter dels redan ryktbara såsom 'Farväl till min försvinnande popularitet', 'Kalle Gla mä Sola' m. fl., dels föga kända men dock Fröding fullt värdiga, såsom 'Lycksalighetens ö' och 'Kappåkningen' ... därtill ha fogats ett par från senare år, vilka pä ett glädjande sätt visa, att denna efterskörd visst ej behöver bli den sista. En dikt som 'Benvenutos hämnd' t. ex. hör till de mest träffsäkert ironiska Fröding någonsin skrivit.» »I Svenska dagbladet» skrev Fr. Böök: »Allt har intresse, och det bästa strålar av den frödingska diktens hela liv och glans ... 'Efterskörd' har icke bara sitt stora litteraturhistoriska och biografiska intresse, den bjuder skatter av skönhet och poesi.» I »Aftontidningen» ingick (19 dec.) en anmälan av mig.

Mängden av anmälningar i landsortspressen visade på sitt sätt, att kunskapen om att Fröding

var en klassisk skald trängt så allmänt igenom, att alla ansågo sig skyldiga att anmäla ett verk av hans hand. B. B[æckströ]m skrev i »Göteborgs-posten» (24 dec.) att med undantag av några [fem] dikter, alla de övriga »ligga under de samlade dikternas nivå, men ha naturligtvis sitt intresse...» Professor Karl Warburg ägnade i »Göteborgs handels- och sjöfartstidning» (17 dec.) en utförlig artikel åt samlingen. Jag nämner vidare »Östergötlands dagblad» (20 dec.), »Karlstadstidningen» (av Oscar Stjerne, 19 dec.), »Göteborgs aftonblad» (av Göran Svenning, 31 dec.), »Hälsingsborgsposten» (17 dec.), »Smålands folkblad» (14 dec.), »Nya Kristinehamnsposten» (21 dec.), »Blekinge läns tidning» (20 dec.), »Barometern» (22 dec.), »Norrköpings tidningar» (22 dec.), »Ny tid» (23 dec.) och »Borås tidning» (16 dec.).

Förnämligast av alla anmälningarna var utan tvivel den, som ingick i februarihäftet av »Ord och bild» för 1911 (s. 110 ff.) och som var skriven av Olof Rabenius. Där dröjde anmälaren rätt utförligt vid de enstaka dikterna och gav en översikt av hela verkets karaktär och betydelse.

Fröding själv kände stor tillfredsställelse över att kritiken »var så vänlig» mot honom, och denna känsla stärkte hans lust att fortsätta med de diktplaner, som sysselsatt honom under

vissa perioder av hans senare år, ett arbete, som icke hann bära någon frukt, innan han nedlades på sitt sista sjukdomsläger.

»Efterlämnade skrifter» 1914 väckte otvivelaktigt mindre intresse än »Efterskörd», men förfelade ingalunda att på många håll framkalla livligt bifall. Ths [Erik Thyselius] skrev sålunda i »Aftontidningen» (14 dec.): »Intet av vad här meddelas kan gärna sägas vara något synnerligen betydande och märkligt. Men åtskilligt har helt visst i alla händelser sitt intresse och sin betydelse såsom mellantoner i, såsom för- och efterklang till hans diktkonsts fylligare orkester. Så ock såsom i sin mån utfyllande bilden av hans personlighet och som bidrag till hans personlighets och diktnings psykologi.» Samma omdöme avgav N[ils] E[rdmann] i »Nya dagligt allehanda» (14 jan. 1915). Fr. Böök i »Svenska dagbladet» (21 dec. 1914) betonade uttryckligen och starkt det höga värdet av det nya tillskottet till Frödings oeuvre: »Bland dikterna finnes det ypperliga, ja, förtrollande ting» och B[o] B[ergma]n i »Dagens nyheter» (14 dec.) ägnade de båda banden en utförlig och sympatisk granskning. Anmälningar skrevos även av F[redrik] V[etterlund] i »Aftonbladet» (16 dec.) och av K[nut] B[arr] i »Stockholms-Tidningen» (19 dec.).

I »Göteborgs handels- och sjöfartstidning»

skrev R[agnar] F[eh]r (9 dec.) en längre artikel, som förfäktade åsikten, att vad som nu getts ut i »för den bredaste allmänhet avsedda upplagor» bort förbehållas »en tidskrift för fackmän». Smärre anmälningar lästes i »Arbetet» (starkt erkännande, 6 febr. 1915), »Blå bandet» (12 maj 1915), »Kristinehamnsposten» (18 dec. 1914), »Hallandsposten» (17 dec.) m. fl. I »Forum» för den 24 dec. ingick en längre anmälan av mig.

Den oenhetliga karaktären av dylika efterskördar kan ju icke förnekas, och likaledes är det obestridligt, att de enskilda styckena icke erhållit de betydelsefulla, ofta utomordentligt djupt omdanande förändringar, som Fröding lät så många av sina dikter undergå, innan de fingo rum i någon av samlingarna. Icke dess mindre synes man mig i allmänhet något för mycket ha betonat skillnaden i värde mellan vad som stod i »Samlade dikter» och det övriga. Det var sannerligen icke Frödings egen mening, att det mellan dessa grupper fanns någon klyfta och ännu mindre något djupt svalg. Det var ju olika skäl, som verkat, att de ena blevo upptagna och de andra kvarlåtna. Både 1887, då han gett ut *Nytt och gammalt* och 1910, under arbetet på »Efterskörd» hade jag rikliga tillfällen att inhämta Frödings mening härom (se denna upplaga, femte

delen, sid. X och min bok om Fröding i serien »Svenskar», 2:a uppl., sid. 94 ff.). Jag vill i detta sammanhang ännu en gång betona denna synpunkt. Han skulle, som jag tidigare framhållit, ha tagit med »Smeden», om han icke av föresats utelämnat ur diktsamlingarna vad som kunde uppfattas som politiskt-aktuellt, och han tillstod självmant, att åtskilligt saknades i samlingarna bara därför, att han var för led vid att sitta och överväga och besluta sig för en av de olika gestaltningsmöjligheter, som erbjödo sig för honom, när han sysslade med ett motiv. Man har tagit fasta på hans ringaktande uttalanden om »Parken» och en hel del andra dikter, som aldrig togos med i samlingarna och hans allmänna domslut i företalet till »Efterskörd»: »Denna Efterskörd inbärgas först och främst av en ekonomisk hänsyn» och därmed menat sig ha skaldens egen auktorisation för sin uppfattning av mindervärdigheten hos tilläggshäftena. Men även i fråga om klandret och självkritiken finns ingen skillnad mellan de ena och de andra. Vilken av sina fem samlingar har icke Fröding ogillat som helhet? Och vilka fruktansvärda omdömen har han icke bestått även sina bästa saker?

För övrigt är denna avvägning av värdena naturligtvis skäligen likgiltig. Det gäller ju för närvarande framför allt att få skaldens person-

lighet och alstring så rikt, så fullständigt klargjorda som möjligt. Detta är alltid den närmaste eftersläktens uppgift, och underlåtenhet därutinnan skall framtiden bittert beklaga, så som vi nu med saknad och missräkning mottaga underrättelser om hur oersättliga verk av äldre svenska skalder slarvats bort eller förstörts av tanklöshet och missriktad pietet. Sållningen, urvalet gör sedan varje tid efter sitt tarv — och gör det i regeln med fruktansvärt lättsinne och likgiltighet.

*

Det återstår mig till slut att uttala min stora tacksamhet till samtliga de personer, som låtit mig få låna handskrifter av Fröding, i främsta rummet skaldens syster, fröken Hedda Fröding, professor Frey Svenson och överläkaren E. Vestberg. Professor Svenson har även haft vänligheten att ge mig de dateringar för »Mattoidens sånger», som finnas i anmärkningarna.

Ruben G:son Berg.

* * *

EFTERSKÖRD

TRUBADURSÅNG.

Så mången ädel skald besjungit,
hur smärtans tagg i hjärtat stungit,
hur salarna i furstens borg
ha genljud gett åt hjärtesorg,
hur skogens valv kring torparns hydda
väl enkla hemmet kunnat skydda
mot nordanvindens kulna il,
men ej mot kvalens lömska pil.

Vad mest mig tjusade och gladde,
vad kärast jag i livet hade,
det finaste av livets doft,
det är förvandlat nu till stoft.
Vad bäst jag tänkt och skönast drömde,
den hemlighet jag gick och gömde,
mitt framtidshopps, min kärlekstros,
var illusion och är sin kos.

Ren många vårregn äro gjutna
uppå min faders grav, den slutna.
Och åren svunnit sen han for
på äventyr, min yngste bror.
Han var så käck och varm i blodet
och stolt som själva hjältemodet.
Hans återkomst för oss blir ljuv!
— Han kom tillbaka, men som tjuv.

Min första kärleks sköna flicka
med mörka ögon, vilka blicka
den känsla fram, som rik och varm
har bo i hennes unga barm,
blev uti världens flärd betagen,
hon kom tillbaka, men bedragen,
med äran strödd för våg och vind
och blomman vissnad på sin kind.

Mitt eget ungdomsfriska sinne,
hur präktigt var det ej därinne.
Jag vällust drack ur livets skål
och glans och ära var mitt mål.
Men var är nu den tappre hjälten?
Var äro för hans segrar fälten?
Av egna skulden bragt i nöd,
han äter andras bittra bröd.

Men så för brottslingen som dåren
en balsam finns, som lindrar såren,
en rening i Jordanens älv,
som helar. Det är sorgen själv.
Och tjuven efter stöld begången
och flickan, när hon gav sig fången,
och rucklaren i sus och dus
blir tragiskt skön i sorgens ljus.

Mån därför I, som viljen, spörja
och svara bäst I det förmån:
Hur gick det till, var kom det från?
Men jag vill sörja, sörja, sörja.

* * *

TILL MIN PIPA VID DESS ÅTERKOMST FRÅN MANGSKOGEN.

Av alla pipor Gud har skapat,
kring vilka mänskomund har gapat,
ej någon lyckligare finns
än du, o alla pipors prins!

Du doftat förr som andra pipor,
som hänga i studentmungipor,
men genom ödets trolleri
du doftar nu av poesi.

Du över frökenkänslor råder,
du öppnat har poetisk åder
i frökenfingrar lika lätt
som någon läkares lancett.

Och kanske dig den hulda Bertha
med ljuvt behag tryckt till sitt hjärta,
och dig har kanske Ulla tyst
med blyga rosenläppar kysst.

På dig kanske Maria luktat,
och Lillys öga kanske fuktat
ditt huvud med en känslas tår
— för min skull föll den, du förstår.

En blick som ger en glimt av himlen,
ej ofta sedd bland mänskovimlen,
blott drömd av någon lycklig bard,
du kanske fått av Hildegard.

Fredspipan lik bland indianer
du kanske bland små kyssorganer
rökblossande har gjort din rund
från rosenmund till rosenmund.

Du hör nu ej till simpla packet
av likar inom tobaksfacket;
som en juvel uti ett skrin
du döljas skall, o rökmaskin!

Och om jag ärans höjder hinner,
om adelskap jag en gång vinner,
det sköldemärke som jag fått
skall bli en enkel pipa blott.

Stamfadrens pipa sen i ätten
skall gå i arv tills sista skvätten
av Kallsonns-blodet torkat ut
— först då, o pipa, du rökt slut.

* * *

TILL G. WARODELL.

DET GAMLA ÅRET.

Kallsonn till klang av
klingande harpan
diktar ett drapa,
dallrande skönt,
känslig är Kyrkås,
kär i det sköna;
barden med bifall
blir kanske lönt.

Åldriga året,
åttiofyran,
slumrar nu sött i
seklernas grav,
friad från varats
frätande sorger,
härjande hårdhänt
herre och slav.

Matt lyser minnet,
minnet om fordom
dunstar som drömmen
döende bort.
Framfarna fröjder
frysa till smärta.
Leende lycka
lever så kort.

Stundom dock sväva
skönt för mitt öga
syner från sommarns
soliga tid.
Flinande flickor
flänga omkring mig,
flätorna flyga
fria därvid.

Ute i urskog,
— Ulla i spetsen —
trotsiga tåget
tumlar framåt.
Siri, den söta,
skrattar som skatan,
skridande fram med
Strängnäsisk ståt.

Lustiga Lillie
leende gapet
vidöppet visar
vem som vill se,
kliver så käckt på
krångliga stigen,
säker i skog som
skogarnes fe.

Skymtande synen
sakta försvinner,
bleknande minnet
blott bliver kvar,
täljande tröst för
trogne bevararn,
sjungande skönt om
soliga dar.

Åter ett år till
Valhalla åker,
tidernas timglas
har runnit ut.
Frid över fallne
frejdade drotten.
Dovt klingar drapan
— domnar till slut.

*

DET NYA ÅRET.

Hej, han kommer, prydd med kransar,
ungdomens och hoppets bild,
lustigt under fursten dansar
springarn fnysande och vild.

Med sin fägring ha behagen
höljt hans smidiga gestalt,
livsmod leker glatt i dragen,
blick och rörelser och allt.

Han skall alla hinder krossa,
världen vill han göra fri,
mänskorna vill han förlossa
ifrån tvång och slaveri.

Svenner har han i sitt följe,
friska viljor liksom han.
Nu må slitas lögnens hölje,
om det höljet slitas kan!

Friskt framåt går kavalkaden
under strid och larm och rop.
— Men den stolta kämperaden
smälter mer och mer ihop.

Se den ene blodig stupar
döende ur sadeln ned,
och den andre sig fördjupar
på en irrvägs falska led.

Snart skall även du, o Konung,
falla, trots din kraft, ändå,
och det land med mjölk och honung
som du sökt du ej skall nå.

Blott ett ringa steg du tagit
till det mål du strävat för,
innan sista timman slagit
och dig dödens ande rör.

Och när ny tid åter gläder
sig att leva för ett nu,
du bor glömd hos fallne fäder
svikne i sitt verk som du.

* * *

TILL J. W.

FINT PLINGPLIN OCH FLIN PÅ VIOLIN TILL FINA FLINORINA PÅ FINADAGEN.

När dagen heter Fina
och flickan heter Fina
och hör till de fina,
det kostar ingen pina
att spela en strof på sin namnsdagsviolin,
ty flicknamnet Fina
och dagnamnet Fina
de rimma på »fina»
— man spelar bara: »Fina,
må ögonen dina
alltjämt förbliva fina
och lockarne dina
beständigt vara fina
och läpparne dina
så gladeliga flina

mot ost i alla dina
livsdagar fina
och må du alltid själv vara fin, pling plin!»

Plingplin Violino.

* * *

TILL J. W.

Slorudsborg den 2 sept. 1885.

Gullefi! Gullefinaste Fina!
Om du kan låta bli till att flina
och ej sitter och skrattar i mjugg,
skall jag dansa på versarnes lina.
Men se skrattar du, skrattar du åt mig,
ja se då tamejattan — förlåt mig,
men då dansar jag inte ett dugg!

Sirruli, firruli, firrulina!

Och nu river jag mig i min lugg
under möda och ångest och pina
att få hop något vackert åt Fina,
ty poetiska ådern är njugg
och de snillrika tankarne sina
och kritikens förfärliga hugg

äro hotande måttade åt mig.
Om jag faller, o Fina, begråt mig!
Och begiv dig till graven, o Fina,
Gullefi, gullefinaste Fina!
Ty min knotiga skalle skall grina
ett »hav tack» genom gravkammarns glugg!

* * *

HELIOSA OCH ABELARD.

Nattens drott i himmelsalen
vandrar blek av sorg.
Älvor dansa genom dalen
invid Sloreborg.
Skogens furor, silverdränkta,
stå på branterna och längta
efter Gud må veta vad.
Och med daggens droppar stänkta
skimra härligt björkens blad.

Och demoniskt genom natten
ljuder ugglans skrik
över sakta krusat vatten
uti Vermelns vik.

Och en båt på vågen vaggar,
som en man med åran aggar
över vikens spegel fram.
Böljan lätt vid farten fraggar
emot båtens fina stam.

En balsamisk nattvind bringar
skogens friska doft
fram till roddaren, som svingar
åran tyst vid toft.
Men i roddarns inre härja
djupa lidelser och färga
unga, varma kinden vit
och han skådar blott mot Berga
och styr raka kosan dit.

Och emellan holmar gröna
skjuter båten in.
Roddarn under parken sköna
vilar åran sin,
lämnar båten mellan vassen,
smyger sakta till terrassen,
liksom vore han en bov
eller pantern, mjuk i tassen,
när han går och söker rov.

Till ett fönster sen han klättrar,
som det lyser ur.
Helig andakt foten fjättrar,
ty en jungfrubur
har därinom innesluten,
kanske redan drömomgjuten,
Heloisa-Hildegard.
Därför stannar tyst, förskjuten,
Agust Kallsonn-Abelard.

På sitt knä han faller neder
och en ödmjuk bön
till sitt ljuva helgon beder
han, fast utan lön.
Hon går fri i slumrens riken,
njuter glad av romantiken
uti drömmens sagoland,
anar intet om besviken
kärleks hejdlöst vilda brand.

Så han varje afton plöjde
Vermelns väna vik,
steg till fönstret fram och dröjde
där, till dess en flik
utav morgonrodnan röjde

sig i öster, då han böjde
huvudet mot marken ner
för att kyssa. Sedan höjde
han sig upp och sågs ej mer.

Men en morgon, när Maria
skulle gå till skogs,
att motion ta i det fria,
hon av fasa slogs,
ty förstenad på terrassen
i rabatten mitt i krassen
livlös Agust Kallsonn stod.
Dödens panter slagit tassen
i hans bröst och tömt hans blod.

* * *

PELEGRIMEN.

En dyrbar skatt han länge sökt,
ett ting att hålla av.
Hans längtan hade sig förökt,
då han med vandringsstav
gick letande all världen kring
och jämt, alltjämt fann ingenting
som ro hans hjärta gav.

Och västanvinden lekte sval
kring stackars vandringsman
och sol belyste berg och dal,
en bäck i skuggan rann
och stämningsfullt ljöd skogens sus;
men vind och bäck och skog och ljus
dem märkte icke han.

Och stormen röt med raseri
kring enslig vandringsman

och åskan blandade däri
sin röst och blixten brann
och jorden bävade och skalv;
men bruste också himlens valv,
det märkte icke han.

Ett tornprytt, marmorsmyckat slott
sig reste för hans blick
— en läskdryck skulle smaka gott —
Champagnevin han fick
och bjöds en vilobädd med mer.
Men han blott sänkte pannan ner
och tackade och gick.

Och när till hyddans dörr han kom,
han hade samma skick
och för den arma änkan, som
så vänligt sade »drick
och vila vid min varma spis»
han bugade på samma vis
och tackade och gick.

Hans huvud sänkte sig alltmer
och glesnat blev hans hår
och pannans fåror blevo fler
och ingen vänlig tår

steg lättande i ögat opp
och nära var det, att hans hopp
förgåtts i oläkt sår.

Men sökte gjorde han alltjämt
med samma trogna håg,
och fast hans sinne var beklämt
och målet fjärran låg,
han vila nekade sin fot
och aktade ej ödets hot,
men endast framåt såg.

Och så det hände att han kom
till flickorna på Skog.
Han dröjde ej, såg ej sig om,
när dem förbi han drog.
Men en bland dessa skönas tal
hon märkte nog hans hjärtekval
och grät en tår och log.

»Se här, se här, du vandringsman,»
med värma ut hon bröt,
»du skall få se att livet kan
ha lycka i sitt sköt!»
Hon öppnade små knutna fem
och rullande emellan dem
det låg en liten nöt.

Han nöten grep med ivrig hand.
Av fröjd hans anlet sken
och hjärtat tände sig i brand
och genom märg och ben
gick hälsans strömning rik och varm
och mäktig hävde sig hans barm
som frigjord från en sten.

Och han som gått all världen kring,
med utnött vandringsstav,
han hade äntligt fått ett ting,
ett ting att hålla av.
Det var ej stort, var blott en nöt,
men kärleken dem sammanslöt;
de följas åt i grav.

Hans lilla nöt var nu hans vän,
hans vän i lust och nöd.
O himmel, om han miste den,
det bleve nog hans död.
Om nöten sjunger han med makt
och kysser den vid varje takt.
Så här hans visa ljöd:

»Man prisar högt de ögon två,
en skönhet yves av.

För dem jag vill ej ge ett strå!
Min salighet jag gav
för dig min lilla söta nöt.
För dig jag gärna döden ljöt
och sjönke i min grav.»

»Och sutte du där ögat satt
hos någon fager mö
alltunder lockars mörka natt
och under pannans snö,
hon skulle älskas av en prins
och varje man, i världen finns
av kärlek skulle dö!»

»O måne, dölj dig bakom sky!
Du bleka ljus försvinn!
Jag tål ej mer din blanka hy,
o sol! Ej mera brinn!
Blir det för mörkt så har jag bot.
Jag känner till ett bättre klot
och det är nöten min.»

»Ty hon lyst upp min mörka själ
och gjutit glans däri
och sorgens arme brutne träl
från bojan hon gjort fri.

Och därför är allt annat grus
och nöten är mitt enda ljus
och skall så alltid bli!»

*

Gullefi! Gullefinaste Fina!
Om du ock vore drottning av Kina
jag ej kunde få hop något mer
och för resten, o ve, äro mina
små resurser att rimma på »Fina»
nästan slut, som du själv kanske ser,
och att börja från början med »fina»
och med »lina» och »sina» med flera,
skulle endast dig locka att flina
och att det tåla längre må svina!
Gullefi, gullefinaste Fina!
Och till slut jag om hälsningar ber
till din broder och till Faster Stina
och ett hjärteligt tack ifrån Er
Agust Kallsonn
som förr skall förtvina
än Er godhet åt glömskan han ger.

* * *

TILL PALT-ZARA.

Du ros i Kil,
ditt ljuva smil,
jag aldrig det förglömmer.
Ditt ögas glans,
din lätta dans,
om den jag ständigt drömmer.

O, Zara Palt,
mitt liv, mitt allt,
jag lider gruvlig smärta,
är kärleks(krank)?
o, varför slank,
ack, slank du i mitt hjärta.

Dock må om sorg
och hån och korg
de olyckskorpar kraxa,

som vindens il
jag vill till Kil
på kärleksvingar flaxa.

Jag faller ner
på knä och ber:
»Bliv min, bliv min, o, Zara,
för dig på tå
jag jämt skall stå,
om du blott ja vill svara.»

Då, Zara Palt,
du kanske allt
dig över mig förbarmar,
och kärlekskrank
du kanske slank
i mina öppna armar.

* * *

PÅ STÖPAFORS.

Går du i skogen vid gryningstid,
njutande svalka och morgonfrid,
lyssnar på suset i gran och tall
fåglarnes kvitter och forsens fall,
störes plötsligt din harmoni
grymt av skärande klagoskri:
»Stall-Olle, Stall-Olle!»

Ögat tyngs av behaglig blund
efter en mättande middagsstund.
Lugn, du slumrar i en berså,
drömmar komma och drömmar gå,
lycklig du är och från sorger fri.
Då far du upp vid ett klagoskri:
»Stall-Olle, Stall-Olle!»

Stolt och svärmisk och översäll
går du i parken en månskenskväll,
flickan stöder sig på din arm
skön och älskvärd och hjärtevarm,
då just mitt i ert svärmeri
ljuda de skärande klagoskri:
»Stall-Olle, Stall-Olle!»

»Vad betyda de hemska ljud?
Är det rop från bedragen brud,
irrande kring i skogens famn,
ropande trolöse älskarns namn?»
Så med bävan fråga vi.
Svaret blev endast det hemska skri:
»Stall-Olle, Stall-Olle!»

»Är det en osäll andes röst,
stigande upp ur sargat bröst?
Är det Apollyon själv som går,
slukande allt vad han sluka får?
Är du ett mänskobarn som vi,
du, som höjer det gälla skri:
Stall-Olle, Stall-Olle?!»

Innan frågaren slutat har
får han följande ord till svar:
Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle,
Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle,
Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle,
Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle,
Stall-Olle, Stall-Olle, Stall-Olle.

* * *

TILL HERRGÅRDSFRÖKNERA

från Agust i Slore.

I gångna dar en bonde
studerade till präst,
var självkär som den onde
och läste som en häst.

Från Fyrisälvens stränder
han stundom vände om,
till sina bondefränder
i ferierna han kom.

Och ömt mot honom bliga
de trinda bygdens mör,
men mot varenda piga
han var och blev en stör.

På söndagar och söcknar
han sin beundran skänkt
åt närmsta herrgårdsfröknar,
som funno det befängt.

Om söndagen i kyrkan
man kunde honom se
hembära helig dyrkan
åt Gud och fröknarne.

I veckan framåt vägen
han såg dem trippa nätt
och hälsade förlägen
på blygt och tafatt sätt.

Ibland han lät sig skicka
som bud till inspektorn
och inbjöds till att dricka
ett glas hos »herr majorn».

På konstigt sätt nu gjordes
för husets damer kur,
som logo, när de tordes,
åt denna dimfigur.

Men vers han kunde skriva,
om han ej kunde mer
och ämnade att bliva
en like till Tegnér.

Och fröknarne helt nådigt
av rimmen taga del
och fnittra överdådigt
åt dumheter och fel.

Han var ju lika rolig
som »Stoll-Erk» närapå,
men blev han mer förtrolig,
gunåde honom då.

Då blev man åter fröken
och stackaren fann bäst
att sluta med försöken
och bliva vid sin läst.

*

Mig tycks jag är en sådan
— jag kan ej hjälpa det —
ty stark är skrivarklådan,
den roll, jag spelar, slät.

Nå, Agust ifrån Slore
studerar ej till präst
och synd att säga vore,
han läste som en häst.

Men bondens levnad bär dock
mitt livs fysionomi
och bondens saga är dock
min självbiografi.

*

Av Bergapunschens dimma
min själ var mindre klar,
när jag befalltes rimma
en visa åt er var.

I galenskap och villa
jag svor att göra det,
men när mitt blod blev stilla
jag satte mig och grät.

Jag allt förtvivlat tyckte,
hur skulle det väl gå,
mitt sköna skalderykte
var nu i smulor små.

Men driven av min heder
att hålla vad jag svär,
jag likväl sänder Eder
min stackars rimkrans här!

*

TILL BERTHA.

Ryktet talte om en Bertha,
människors och gudars skräck,
i att lugga och att snärta
var den vilda lika käck.

Katekesens hundra frågor
slog hon i de små med kläm,
med historiens tusen plågor
hon förfärligt pinte dem.

Engelska och franska dängdes
i de armas huvudskål,
den som inte »kunde» hängdes
eller brändes uppå bål.

Blicken ur beväpnat öga
lyste lärarinnesträng,
Karl den tolfte föll till föga,
om han såge denna bläng.

Ja, jag kom med skräck i skinnet
fruktande för stryk och lugg,
och med fast beslut i sinnet
till att möta hugg med hugg.

Och jag såg — en ljuvlig kvinna
— långt ifrån av hin ett hår —
som en leende herdinna
hon ibland små lammen går.

Blicken ur beväpnat öga
var ej stirrande och vild,
men jag föll ändå till föga,
ty den var så himlamild.

Hulda Bertha, ack förlåt mig,
att jag trott så styggt om dig,
fast du aldrig hyttat åt mig,
aldrig, aldrig luggat mig.

*

TILL HILDEGARD.

»Hildegard» betyder »fästning»
eller »krigsgudinnans slott»
— den som där vill göra gästning
slipper nog ej in så brått.

Ja, jag vet att ointaglig
är ditt hjärtas fasta mur,
fast den ligger så behaglig
i en tjusande natur.

När en fiende vill storma
— troende den saken smal —
strax försvarets led sig forma
och ge boven svar på tal.

Ögats blixtrande kanoner
lära attentatorn takt
och i talets stolta toner
klingar mördande förakt.

Men när hjärtats kung ses tåga
en gång genom slottets park,
skola glädjeeldar låga
för den älskade monark.

Garnisonen sjunger sånger,
hurrar vilt och svänger hatt
och från torn och bastionger
fladdra segerfanor glatt.

Under jubel fursten drager
in i »krigsgudinnans slott»
prydd av fredlig segers lager,
världens lyckligaste drott!

*

TILL MARIA.

Stark du är som sköldmör voro
fordom, tänker jag,
när som vildar fram de foro
i Bråvalla slag.

Du är fredlig, det är saken,
annars blev jag rädd,
när du ror den tunga draken
över böljans bädd.

Denna arm med muskelsträngar,
formade av stål,
kunde ge mig värre slängar
än jag kanske tål.

För din hand, den fasta lilla,
har jag viss respekt,
för dess slag jag kunde trilla
kull med skallen spräckt.

O, Maria, starka, friska,
glada amason,
livet ock till dig skall viska
ord med sorgsen ton.

Som en lilja skall du blekna,
vackra, vilda ros,
styva muskler skola vekna,
styrkan flyr sin kos

tills han kommer, sorgbetvingarn,
som besegrat dig,
och sin amason på springarn
lyfter upp till sig.

*

TILL SIGRID.

Med glänsande bokstäver står det
inristat i minnenas famn,
och genom historien går det
ditt präktiga, nordiska namn.

Fast sekler däröver sig lagra,
vem minns icke »Storrådas» liv,
vem minns icke »Sigrid den fagra»
och folkungabrödernas kiv?

Den ena av lidelser leddes,
en hatets och högmodets slav,
av henne åt Olav bereddes
vid Svoldern hans skummande grav.

Den andra som älskande kvinna
står ännu för drömmarens blick,
men också som ädel hjältinna
med enkelt och bjudande skick.

Se svenner och riddare rida
med dån in på Ulvåsa gård,
i spetsen med slagsvärd vid sida
syns jarlen förbittrad och hård.

Ty nu skall det en gång försökas,
om tomt var hans straffande hot,
i stoftet skall brottslingen krökas,
en mask för den väldiges fot.

Då fästes hans gnistrande öga
på Sigrid den fagras gestalt,
den smidiga, stolta och höga
med skönhet och adel i allt.

Hon ensam har vågat att stanna
— Herr Bengt sig fördolde i skog —
hon talar med högburen panna
för honom, vars hjärta hon tog.

Med hot tänker jarlen att svara,
men bruten är redan hans harm,
den modiga kysser han bara
och sluter till broderlig barm.

*

Skön Sigrid, du känner de tvenne,
som tecknats i hävdernas famn,
den hatfulla Sigrid och henne,
som erhöll »den fagra» till namn.

Den senare mest av de båda
du liknar, jag alltid har tänkt,
låt Storråda aldrig få råda,
bliv trogen och huld mot »Herr Bengt».

*

TILL GERDA.

Även ditt namn kan jag skaka
ur de gamla sagor fram,
Gerda hette Frejers maka,
tjuserskan av jättestam.

Högt uppöver jordens dalar
med den älskade hon for,
i det ljusa Alfhems salar
hon som härskarinna bor.

Frukterna och skörden höra
under deras milda hägn,
allting växer när de föra
över jorden sommarregn.

Ängarne med blommor fira
Frejs och Gerdas majestät,
rikedom och lycka spira
fram i deras alfers fjät.

*

Blive du din namnes like,
ljuva alfer följe dig,
men de svarta alfer vike
ständigt från din framtidsstig.

Han skall komma, asaguden,
dina unga drömmars Frej,
och jag tror den sköna bruden
är en gud ovärdig ej!

*

TILL ELIN.

Sist du är i hela skocken,
en så kallad näversäck.
Det är lett att vara tocken,
om man ej är glad och käck.

Men kan skratt som ärter trilla
fram ur stackars Näversäck,
då kan du, min flicka lilla,
också kasta sorgen weg.

Tripp, Trapp eller Truls förgråten
ofta främre platsen mist.
Säcken skriker då belåten:
skrattar bäst som skrattar sist.

Du kan skratta som en skata,
du kan gapa som en gast.
Därför skall du icke rata
platsen skänkt av ödets kast.

Syster Trulsa, syster Trippa
skola en gång — så jag spår —
önska att de finge slippa
vara före dig i år.

* * *

TILL BRUKSÄGAREN B. PETTERSSON.

Se, stormarne komma och stormarne gå,
och sol blickar åter på borgen, den grå,
som prövats i ur och i skur.
Och sorgen den kommer och sorgen den går,
den gamle som nalkas sitt åttionde år
står kvar som den prövade mur.

Må länge han sitta förnöjd vid sin not
och än blicka lyckliga fisken emot
i livet, som förr han var van.
Må lyckan åt honom vid tärningens fall
i framtidens brädspel slå upp »sexor all»,
och måtte han aldrig bli »Jan».

* * *

TILL CLAES PETTERSSON OCH HANS FÄSTMÖ.

Än hamrar ej den smedja,
som smida skall en kedja,
en kärlekslänk åt Claes
— Så spåddes det av mången,
men ändå är han fången
och ungkarlsglädjen gången
och friheten i kras.

Han som var hård som backen
har böjt den stolta nacken
i ödmjukt kärleksok.
Nu får han stå och bocka
och blombuketter plocka
och klä sig som en docka
och tala som en bok.

Nå väl då — mycken lycka?
må Amors håvor smycka
din framtid, bästa Claes.
För hit din söta flicka!
— Vi stå till reds och nicka
välkomna hit! och dricka
er skål ur fyllda glas.

(De nyförlovade tillägnas dessa rader av samtelige vännerna å Magneskogs prästgård genom tänkaren Aug. Kallson.)

* * *

FÖRGÄVES.

Hon kom ej! Förgäves, förgäves! Jag irrar
så ensam bland gatornas ödsliga öknar.
Förgäves! Förgäves! Jag vansinnig stirrar
på trippande, traskande fruar och fröknar.

Förgäves! Förgäves! Jag står på perrongen
och stirrar på vagnarna, blek som en vålnad.
I trånadens bojor min ande är fången
och hoppets dödsflämtande veke förkolnad!

Dock, se! Det är hon! Den förtrollande sköna!
Jag känner det guldgula burret kring pannan
och ögonen, strålande havsböljegröna! —
Förgäves! Det var icke hon, men en annan!

Till Klarälvens strand vill jag ilande hasta
— i skummande, vaggande, yrande bruset
min sorg och mitt kval och mig själv jag vill kasta.
Förgäves! Det går ej ty vattnet är fruset!!!

* * *

MITT HJÄRTA OCH JAG.

Mitt hjärta och jag hade råkat i tvist,
vi pinte varandra, vi tärdes till sist,
jag själv av förtvivlan, mitt hjärta av sorg
— jag slängde det ut på ett marknadstorg.

Jag satt i mitt fönster och såg hur det slog
bland folket, som fram över torget drog

Det är ju ett levande hjärta, som slår
hans röst var knapp
det är inget hjärta, det är en atrapp.

* * *

TILL GEORG BRANDES.

Kung Waldemar red över Gurre bro,
då följde honom i huld och tro
väl femton hundrade svenner,
men när som han hunnit till Gurre skog,
där fienden fram genom snåren drog,
han hade ej många vänner,
kung Waldemar tror, att inom kort
så draga de sista tio bort.

Kung Waldemar tågar i kriget ut
att ena det söndrade riket,
han tror att han samlar det hop till slut,
trots skrålet och skränet och skriket,
kung Atterdag, kung Atterdag,
han tror på det nyfödda rikets dag.
Men aldrig så tror han på vännerna mer,
när stolt på sin ensliga väg han ser
och rider så ensam i skogen,
dock finnes det den, som är trogen.

Och höres det kungliga hornets skall,
som klangfullt ropar om kamp och fall
likt Rolands horn vid Roncival,
så sporrar väl någon sin häst som en man
och slåss så gott han kan.

* * *

AFTON.

Bland parkens döende kronor
gick kvällvindens sorgsna sus
och gula dansade löven
på gångarnes våta grus.

Bland västerns sjunkande skyar
den blodröda solen sam.
Ett knippe av matta strålar
ännu över sjön hann fram.

Och långdragna skuggor föllo
från rader av alm och björk.
I dunkelt skymtande fjärran
stod granskogen stel och mörk.

Och vågorna slogo sakta
mot strandbräddens mjuka sand
och brutna vissnade vassrör
de vaggade tyst i land.

»Så hava de alltid vaggat,
så skola de alltid slå
och alltid skall någon sitta
och sorgset ge akt därpå.

Och alltid skall höstvind sjunga,
att sommarens liv är kort,
att allting är dömt att domna
och gulna och vissna bort.

Och alltid skall solen sjunka
och stiga i evigt tvång
att mäta och övervaka
förgängelsens gilla gång.»

* * *

SÅ GÅR DET TILL PÅ GILLE.

När pojkarne de komma till gille och dans
i sina bästa kläder och i all sin glans,
de hälsa: goder afton,
god afton, god afton,
så stilla och beskedliga som annanstans.

Och jäntorna de titta så blygt under lugg
och släta sig i håret och fnissa i mjugg
och svara: goder afton,
god afton, god afton,
och bry sig ej om pojkar och tockna ett dugg.

Men kommer brändevinet och faller natten på,
då börja alla pojkar att klappa och klå,
då kasta de med stolar,
då krama de på jäntor
och jäntorna de skrika: »kors i jestans då».

* * *

NYÅRSHÄLSNING.

Här är vinter som i Norden,
kall och livlös ligger jorden
som ett fruset lik i snön.
Ödslig, iskallt vit är marken
— ensam i den tysta parken
står den gamla tallen grön.

Lik ett ensligt vänligt minne,
som i stormförhärjat sinne
lever kvar från unga år,
mellan död kastanj och lager
ännu lika frisk och fager
som vid sommartid hon står.

Och i kronan hör jag sjunga
nordvind med norräna tunga

och hans språk förstår jag nog.
I den välbekanta klangen
hör jag hälsningar från Mangen,
tidender från Magneskog!

Men när våren täckt av kransar
sjungande och yster dansar
över Alperna mot Nord,
skall han få ett bud att föra,
skall jag viska i hans öra,
ett och annat hälsningsord:

»Hälsa Magneskog tillbaka,
när dess karga jord och skaka
dina frukter över det.
Och till pastorns skall du flyga,
uppför trappan skall du smyga
lätt med ohörbara fjät.»

»Och gå in till mamsell Ulla,
henne giv en kyss och lulla
henne till siestans ro,
henne för på drömmens vingar
dit där barkarolen klingar
svärmiskt vid Rialtas bro.»

»Hon skall sitta på balkongen,
sorglöst lyssnande på sången,
stödd mot balustradens karm.
Hon skall älska, hon skall svärma,
hon skall känna söderns värma
genomströmma hennes barm.»

»Och då Ulla vaknar sedan,
skall du laga att du redan
fått i ordning sol och grönt,
bäckars sorl och blommor alla,
så att hon kan gå och tralla:
ack, vad livet dock är skönt.»

* * *

DE BONDSNÅLE.

De gömde på paltor och gnedo med pengar
och sparade in på var post.
Han hade ej råd att ha kvar sina drängar,
ej hon att ha pigor i kost.

Och sillspad och fläsksvål som masken fått fräta
var kosten — och årsgammal palt
och han var så snål att han ej nändes äta
och hon var så snål att hon svalt.

Och hon var för snål att ge grisarne föda
— och grisarne svulto ihjäl.
Och spannmål åt höns var att ödsla och öda
— och hönorna dogo jämväl.

Och han var för snål att ge åkrarne säde
och gödning var mycket för dyr.
— och vallen blev bete och åkern blev träde
och ängen blev åter en myr.

Till sist låg det ståtliga hemmanet öde
och öde stod fähus och stall
— de snåle de voro som döve och döde
och märkte ej gårdens förfall.

De sutto och räknade långt in på natten,
förfrusna och sjuka av svält,
och tänkte på glädjen de hade av skatten,
och huru förträffligt de ställt.

Tänk hundra riksdaler på botten av kistan
och lump för väl mera än det!
— då kom kommissarien med uppbördslistan
och kistan blev tagen i mät.

De knogade åter och ledo och gnedo
att spara ihop vad de mist
och svulto och fröso och utför de gledo
och kommo på roten till sist.

Där fingo de kosten och kläderna gratis,
men tyckte de aldrig fått nog
— och han åt ihjäl sig på fläsk och potatis
och hon, hon åt gröt så hon dog.

* * *

UPPROR.

Av maktens ambrosia mätte
I trodden er vara de rätte
att råda i allt, som är!
Men hören I dånet, Kronider?
nu nalkas det hårdare tider,
nu stormar titanernas här!
Och bergen från roten de lossa
och Pelion välvs över Ossa
till stege, som räcker och bär.
Kanhända att treudden brister,
kanhända att sceptern du mister,
olympiske Zevs Patär!

* * *

EN UNGBJÖRK.

Det var en morgon, just som dagen steg
allt högre upp utöver berg och branter,
och dalen sov ännu och skogen teg,
men vällukt strömmade från alla kanter.
Där gick en älv som klar och djup och mörk
gav återsken åt dagens strid med natten
och åt den smärta formen av en björk,
som böjt sin krona över älvens vatten.
Det var en ung och vek och blyg gestalt
med nyutsprunget grönt och fina grenar
och dagg var stänkt på löven överallt
som över lockar stänk av ädelstenar.
Och allt som solen steg, blev bilden klar,
det röda morgonskimret bröt sig vägen,
och björken varsnade, hur fin hon var,
och började att rodna helt förlägen.
— Då vaknade och skrek en munter trast:
»se hon blir röd, för det att hon är fager!»

Och skogens allvarsamma tystnad brast
och mera glad blev hela nejdens dager.
Från trakt till trakt ett solskenslöje drog
och hela världen sjöng och sken och log.

* * *

KAPPÅKNINGEN.

Och klockorna ringde till ottesång
och eko i branterna väcktes,
och högt upp på himlen gick stjärnornas gång
och stjärnskotten lyste och släcktes.
I stugorna glänste var ruta klar
av brasan, som brände i spisen,
och blossen blänkte och frosten skar
och bönderna körde på isen.

De körde på sunden, de körde på ån,
de körde i mak ut på viken,
och dovt och högtidligt ljöd hovarnes dån
och sakta ljöd bjällermusiken.
Men snart kom det kappfart i takt och i ton,
det gick som för pengar det vore,
och först kom Lars och sen kom Jon
och sist Pär där nola i Slore.

Och Lars var så tjock och så rik som ett troll,
hans häst var så välfödd som prästen,
och Jon var så stinn och så trind som en boll
och silverbeslag hade hästen.
Och Pär han var krokig och mager och gul
och svulten som räven i skogen,
och hästen var blackig och spräcklig och ful,
men senig och bred över bogen.

Och Lars sade: »hej, se på Blacken och Pär,
de komma som säcken i bäcken,
se släden, se kampen, se donen han bär,
de köra med stass, ta mig näcken!»
Och Jon sade: »hej, se på Pär, min själ,
han kör, så vi andra få skammen,
han hinner allt fram, ifall allt går väl,
till ottan, när prästen sagt amen!»

Och bönderna skrattade håhåhå! —
håhå! skreko bergen tillbaka
— och piskor att vina och hovar att slå
och isen att dundra och braka!
Det gick som en jakt över Tallbergasjön
och vida ljöd klangen och dånet
— men Pär tog av vid närmsta ön,
att slippa det eviga hånet.

Och tänderna bet han ihop och svor:
»ja nog är jag säcken i bäcken,
men Pär kommer förr än en rackare tror,
och sist skrattar bäst, ta mig näcken!»
Och händerna knöt han och Blacken han slog —
det gick som av vindarna drivet —
för Blacken slet och Blacken drog
och rände för brinnande livet.

— I kyrktornet tystnade klockornas klang
och orgeln begynte att brusa,
var man kunde höra hur klockaren sang,
och fönstren de glimtade ljusa.
Och bönderna skrattade håhåhå!
må undra, var Pär firar julen?
— då sågo de Blacken på kyrkbacken stå
och grina emot dem med mulen.

Han svängde med svansen och slet i sin halm
och stal från den närmaste märren.
Men Pär satt i koret och sjöng på en psalm
och lovade ljudligen Herren.
Och in stego bönder i tung procession
och stövlarna dundrade dova,
och sist kom Lars och därnäst Jon
och satte sig snopna att sova.

* * *

HERR SÖLVERDALS VISA.

Herr Sölverdal drog på sig sitt scharlakansskinn
och tröja av flöjel och sindal.
»Nu rider jag av gårde till kärestan min!»
— I riden väl så varliga, herr Sölverdal.

»Och möter jag i skogen själver ulven den grå»
— I riden väl så varliga, herr Sölverdal —
»så skall jag honom fällen av ryggen flå
och föra till min kärestas sal.»

Men när som han kom till Västanmyra skog
— så mörk är den vägen och smal —
gick ulven den grå bakom snåren och slog
— I riden väl så varliga, herr Sölverdal!

»Och är det I, herr Ulver, och står I där och glor
på tröjan av flöjel och sindal,
så tror jag att jag rider allt hem till min mor»
— I riden väl så varliga, herr Sölverdal!

Han red så det gav eld ifrån gångarens skor,
— I riden väl så varliga, herr Sölverdal!
Nu sitter han och gråter allt hos sin sjuka mor
i tröja av flöjel och sindal.

* * *

MIN VITA SIDENSKO.

Fröken Alice:

Det jämrar och det gnäller
i livet nu för tiden:
vårt liv är blott ett jämmerliv,
vår jord en jämmerdal.
Den är så katten heller
— min vita sko av siden
vet bättre råd, på rosor går
hans dans på livets bal.

Och den som står i hörnet,
när glädjen givit korgen,
men tom på rosor, jämre tyst
och lämne oss i ro!
Och tala ej om törnet
och synderna och sorgen —
jag sparkar undan släpet med
min vita sidensko.

* * *

SMEDEN.

Jag drömde jag gick i en kolmörk skog,
men likt järn tycktes kronornas valv,
och en underlig vind genom valvet drog,
ty det susade ej, det skalv.

Och på stigen jag gick var ej gräs, men sot,
och det ljöd liksom tramp av folk,
och det var som ett dovt och förbittrat knot
och som rassel av svärd mot dolk.

Och jag drömde en tanke av sällsam form:
det är Järnskog och Ulvdalens nejd
och de ljuden jag hör föra bud om storm
och de väldiga makternas fejd!

Då klingade gällt i ett nattskumt hult
som en hammares vreda hugg
och av stigande gnistor var valvet fullt
och det sken från en smedjas glugg.

Jag gick fram för att se, men allt jag såg
var en knotig och årbräckt smed,
och hans hår var vilt och hans panna låg
och hans rygg var krokig och sned.

Och jag tänkte med växande sinnesro:
det är endast en arbetsträl,
en av trälarnes folk, som i källrar bo
under herrarnes trampande häl.

Blott en nutida smed, vilken smider en plog,
det var intet med makternas fejd,
det var dröm, det är endast en vanlig skog,
blott en skog i en fredlig nejd.

Då reste sig smeden, hans växt blev hög
och gestalten blev ädel och rak
och den väldiga armen med hammaren flög
över skuldran mot smedjans tak.

Och då såg jag den mäktige Alfens drag,
det var Vaulunder, Ivaldes son,
och tungt som ett fjäll föll hammarens slag
och som åskan var slagets dån.

Han har smitt som en träl under tusen år,
men han smider på hämndens svärd,
som skall härja, när striden om Asgård står,
genom gudarnes fallande värld.

*

När jag vände mig om, var ej skogen sig lik,
ty den var som ett järnsmitt hus
och det var som jag gick i en mörk fabrik
bland de välvande hjulens brus.

Och det rasslade vasst liksom svärd mot dolk
och likt sot tycktes väggar och valv,
och jag gick ibland mörkt och förbittrat folk
och det väldiga huset skalv.

* * *

FARVÄL TILL MIN »FÖRSVINNANDE POPULARITET».*

Ack fly ej, försvinnande
popularitet,**
jag älskar dig, brinnande
het!
Min själs älskarinna,
vi skall du försvinna
så snart för en stackars poet?

Jag minns ditt förfriskande
skratt vid mitt bord
och kärlekens viskande
ord!

* N. Dagligt Allehanda har underrättat mig att jag snart kan taga avsked av min »försvinnande popularitet». Jag har tänkt det var bäst att göra det så gott först som sist.

** Ordet är tyvärr så opoetiskt att det icke kan intvingas i något som helst versmått. — (Anmärkningar vid strofernas författande.)

Du spådde mig ära
och titlar att bära
och namn, som gick vitt över jord.

Jag log i mustaschernas
mjugg och var glad
vid tanken på gagernas
rad
och våningar fina,
där speglarne skina
bland tavlor och blommor och blad.

Jag drömde en lysande
lovsångarlön
hos kvinnornas mysande
kön,
om kyss och buketter
och möten i nätter,
när månen gick blek över sjön.

Jag såg mig bli broder med
byråkratin
i skummande floder med
vin

och sjunga vid fester
bland guldsmidda gäster
i kapp med min vän Tammelin.

Mitt hopp blev allt starkare;
stundom har hänt
att högställde sparkare
spänt
— att deras klienter,
så snart som det spänt är,
har flugit i höjden, är känt.

Jag såg permissionerna
smidda med gull
och log mot galonerna
— lull!
Jag drömde mig skäras
i träsnitt och äras
för titlars och penningars skull.

Jag såg vid den glindrande
framtidens bryn
en stjärna, en tindrande
syn,

och skön att betrakta
hon nalkades sakta
och föll till mitt hjärta ur skyn.

Då svek du, försvinnande
popularitet!
Med tårfloden rinnande
het
i mina mustascher,
jag ser mina gager
välsigna en annan poet.

Min apokalyptiska
dröm fick en stöt
och nu med egyptiska
nöt,
de magra som svälja,
mig drömmarne kvälja
— de tugga mitt rykte till gröt.

De tugga det gnisslande,
tvefalt itu
— de äro idisslande
ju —

de sväljt mina stjärnor,
min lycka hos tärnor
och allt — de egyptiska sju.

Farväl då, koketta och
flyktiga dam,
i glas vill jag sätta och
ram
din bild, älskarinna,
och sen vill jag finna
en ann som är mer monogam!

* * *

CHRYSANTEMUM.

Prinsessen er neppe sytten År,
det er som en Dans, når Prinsessen går,
Prinsessens Latter, den er som en Sang,
jeg synes der er slig en lystig Klang
i Navnet Chrysantemum,
Chrysantemum! Chrysantemum!
Chrysantemumblomsten, Prinsessen vår!

Hu er lidt japansk i sit Farvespil,
men smiler på Norsk og er kjæk og snild
på Oplandsmål og er rank og smal
som Pigerne pleier i Gudbrandsdal.
Hu heter Chrysantemum,
Chrysantemum! Chrysantemum!
det Navnet er lystigt at lytte til!

Prinsessen hu vifter med Viften sin
i broget japanske Lanterners Skin,
hu tisker og hvisker og rødmer småt,
hu synes hu spiller sin Rolle godt.
Så tidt som jeg ser på Chrysantemum,
Chrysantemum! Chrysantemum!
det danser og synger i Sjælen min!

* * *

CAROLSTADIAS SORG.

Särla aftonvågor simma
under dunkel Västra bro,
månbegjuten Salttorgsdimma
svävar över Salttorgsro.

Biskopsljus förbleknat glimma
från föråldrad biskopsgård.
Bak hotellsals luckor stimma
gåtfullt glättiga ackord.

Tyst teaters tegelmurar
möta vinternattlig fläkt,
ett palats i silverskurar,
byggt av konstfull arkitekt.

Se, då ses en kvinna skrida
över öde Salttorgsplats.
Hennes blickar sorgset glida
över silverdränkt palats.

Veten I vad kvinnan kallas,
sorglöst glada Karlstadsbor?
— ack, vår moder, min och allas,
Carolstadia, vår mor!

Hon som gav er säng för natten,
slumrare i särlakväll
— eder mat och mer än vatten,
svärmare i stolt hotell.

Veten I, vad modern lider
utav söners konstnärssmak,
där på Salttorgsplats hon skrider,
blickande mot sällsynt tak?

Hör, hon snyftar, se, hon gråter,
blickar sedan sorgset ner,
ser igen och snyftar åter,
suckar, stönar, ser och ser.

Och med sorgförtärda later
mumlar hon: »O arma barn,
detta är ej en teater,
det är Hybelejens kvarn!»

Carolstadias tårar glimma
genom månljus Salttorgsro.
Särla aftonvågor simma
under dunkel Västra bro.

* * *

OHO!

Vad är det som flänger så vilt, må tro?
Det jagar i skogen, oho! oho!
Det svänger och svansar i hult och mo!
Oho! oho! oho!
Stackars Jösse!
stackars Jösse!
stackars Jösse, gno, gno, gno,
ty räven är efter, oho, oho, oho!
Och rävens ungar vid rävens bo,
de sitta och glo, glo, glo,
och ropa oho, ho, ho,
och vänta och hoppas och önska och tro,
att snart de få mumsa på harstek i ro.
— Jösse, gno, gno, gno,
Jösse, gno, gno, gno,
nu gäller det livet, oho, ho, ho!
oho! oho! oho! oho!

* * *

FRÅN VRÅN.

Till Grevinnan Ebeth Mörner.

Noblessen från staden, la crème de la crème,
satt kritisk och skeptisk och småförnäm
och hörde med nådigt förbindlig min
den lilla förälskade vismelodin.

De logo förnumstigt och låddes förstå
musik som en Arlberg, en Viardot
och svarvade fraser och gjorde sig till
med kännareskick vid varenda drill.

I hörnet där stod det en fattig poet,
som mulen och mörk i mustaschen bet
— det är ej så muntert, gunås, att stå
och vara poet i en småstadsvrå.

Men sången som ljöd, var en tröstens sång,
där färgen är färgen av soluppgång,
och klangen så frisk som ett källsprång går,
och doften är doften av morgon och vår.

Så njöt han av doften, så länge han fick,
och gladdes åt solsken, så länge det gick
— men solskenet släcktes med sången ut
och nu är visan slut.

11 mars 1893.

* * *

VÅR BERG.

Vår Berg, vår Berg, vår Heders-Berg!
Höj högt för Berg vårt glas!
Ej fanns en man, som mer höll färg
mot livets rost och livets ärg,
mer älskad vid ett gott kalas
som hedersman och bas.

Vår Berg är fattig, skall så bli
för den som hår begär,
hans sax går honom stolt förbi,
men denna Bergen älska vi
— förutan hår och allt det där
vår Heders-Berg han är.

Att se vår Berg i måneljus
vid whiskybäckars språng
med gorp och nick och bock och krus

och »fäng» i hand av lagom rus
— det är en syn som rört till sång
vårt hjärta mången gång.

En annan syn vi sett: en strid
med kaffe, mjöl och salt,
och lika glad och lika blid
i klar såväl som mulen tid
han stod och mätte ut av allt,
när Hammeröa svalt.

Vem täljde väl de sillars tal,
som denne Berg bestod,
när frosten kom med hungerns kval
och tiggarn bad och tassen* stal,
vem täljde trängseln i hans bod
och allt hans tålamod.

Och här och här är Bergens land,
hans hus och hem är här,
vi kunna sträcka ut vår hand
och visa glatt på Berg ibland
och säga: se den Bergen där,
vår Heders-Berg det är!

* Öknamn på Hammaröborna.

Och fördes vi att gå i glans
som skalder i det blå
till rimbalett och meterdans
och hette »Sax» och vore »Hans»,
tillbaks till samma Berg ändå
vår längtan skulle stå.

O Berg, du tusen toddars Berg,
oss nya toddar brygg,
att vi må dricka kraft i märg
och få aptit och mod och färg,
häll i, häll i, var icke skygg,
häll fri, häll glad, häll trygg!

Var tår, som slutes än av propp,
skall lösas ur sitt tvång
— se, för var flaska du drar opp,
allt högre stiger då vårt hopp
och högre klingar gång på gång
för Kalle Berg vår sång!

* * *

ALLT HAVER SIN TID.

Man svärjer trohetsed till frihetens Messias,
man ropar stolt att världen skall befrias
ur träldomsbojornas och mörkrets nöd
— men kommer striden så om dagligt bröd
och gäller det att göra ord till handling,
då sker det en förvandling.
Då återvänder man till köpenskapen
och allting lågt man svurit från sig nyss,
och kommer makten så med våld och vapen,
man överlämnar mästarn med en kyss
för trettio silverpengar
till översteprästens drängar.

* * *

FÅGELKVITTER.

Du tycker du är vis, du,
är vis, du, är vis, du,
för det du aldrig ler,
men var på annat vis, du
och grina inte mer!
Ni människor fäkta och sträva
och slåss om mitt och ditt,
om mitt, ditt,
om mitt, ditt,
om mitt, om ditt, om mitt, ditt, ditt —
nej, bättre är att sväva
på lätta vingar fritt, fritt, fritt.

Det visslar och det piper,
du tycker du begriper
vart kvitter och vart pip,
begrip, du,
ditt pip, du,
blir bara litet lip.

Begrep du ej med titten, du,
betydelsen av kvitt, kvitt, kvitt,
är du ej värd en vitten, du,
och icke värd en titt, titt, titt.

* * *

GUSTAF WARODELL.

Allting skall vissna och falla,
hösten skall skörda oss alla,
intet av sommarens liv skall förbliva.
Frisk står en släkt som en grönskande lind,
då kommer plötsligt en dödens vind
— gulnade bladen för vinden driva.

Sjukdomar draga som skyar
hän över gårdar och byar,
ned över jorden sin smitta de skicka.
Dödsbudet kommer och sorgen är tung,
döden har slagit en alltför ung
— kalken som räckes är bitter att dricka.

Ung var den trötte som somnat,
ung var den armen som domnat,
länge den kunde ha burit sin börda,

länge den kunde ha skördat och sått,
innan han själv till sin hösttid nått,
mogen för mannen med lien att skörda.

Aldrig hans stämma skall höras,
aldrig skall tystnaden störas
mer av den välkända gången som nalkas,
aldrig då arbetets möda är gjord
mer skall han sitta vid hemmets bord
vänsäll i salen, när aftonen svalkas.

Dock — han skall leva som minne,
mild och försonlig till sinne,
god såsom guld och fördragsam och ärlig,
strävande fram i sitt blygsamma värv.
Nöjd för sin dag med en liten skärv,
nöjd fastän dagen var tung och besvärlig.

Så när de älskade mistas,
länge bland mänskorna vistas
något ännu av det sorgen begråter —
minne och hopp att i skönare ängd
långt bakom gnistrande stjärnors mängd
skåda de kära gestalterna åter.

* * *

TILL MINNE AV PASTOR B. J. WARODELL.

Vad jorden givit må jorden taga,
men fram ur grav växa sägn och saga,
som tala gott om den gode döde.
Den dolda sorgen skall länge klaga
och se tillbaka och ofta draga
sig vekt till minnes hans gångna öde.

Han följde icke de mångas vana,
han bröt ej hårdhänt som de en bana
åt sig och sina till makt och lycka.
Och aldrig satt han vid domarbordet,
där andligt högmod har första ordet
bland dem, som döma och som förtrycka.

Han var ej med där det trängs och strides,
han vek ur vägen, han steg tillsides
att lämna framgångens stig åt andra.

Så kom han aldrig till rangens salar,
så fick han gå i de tysta dalar,
där blott de mildsinnat stolte vandra.

Men kom det någon av de förstötte,
de undanskjutne, de levnadströtte
med sårad själ från sin kamps arena,
han fann en vän, som var snar att glömma
sin nästas brister, men ej att döma
en publikan som de andra stena.

Han tryckte handen, han talte föga,
men det förnams av hans röst och öga,
att djupt han kände och väl förstode.
Men helgonmasken med fromma miner,
där självbeundran och skrytet skiner
var fjärran långt från den manligt gode.

Så må den sörjande minnesvården
stå kvar och vittna på kyrkogården
om manligt värde och ädelsinne,
en folkets sägen i sten, en saga
om tålamod, som kan allt fördraga —
den godes gravsten, den mildes minne!

* * *

PROLOG

VID KARLSTADS TEATERS INVIGNING.

Ära vare eder,
I som given heder
åt aktörens kall,
det vill ge tillbaka
allt vad ljuvt kan smaka
i dess lustgård all.

Genom alla tider
illusionen glider
där som spegelström —
sitten då vid strömmen
tjusade och drömmen
spegelflodens dröm!

— På dess yta gunga
Kung Duschyàntas unga
älskarinnas drag,

fina mossrosbleka,
i sitt blyga, veka,
indiska behag. —

— Och där speglas bruten,
blind och böjd och sluten
Oidipos i sorg,
av sig själv bedragen,
tungt av ödet slagen,
högt på Thebes borg.

— Falstaff glad och drucken,
sjungande med sprucken
röst i Gadshills krog,
och Macbeth, som anar
nära fall och spanar
mörkt mot Birnams skog.

— Och Tartuffe den lede,
lömsk och vit av vrede,
när hans mask ryckts av,
snärjd på alla kanter,
spänstig som en panter,
lågsint som en slav,

— Faust, som, tärd av ånger,
lyss till Gretchens sånger
vid sin livsfrukts död,
som ur fängslet stiga,
sorgsna, innerliga
från en själ i nöd,

»Osvald» och de sista
bubblorna, som brista,
av ett »vill, ej kan»
och att sorgset firas
»Fadern», Dejaniras
Härakles och man,

och de tusen andra
bilderna, som vandra
likt en flod förbi,
visande vårt sinne
allt vad syn och minne
vill försjunka i:

Drömmar, nu förflutna
dagar, övergjutna
skönt av sagoglans;

och fantastiskt tokigt
glädjetrots i brokigt
virrvarr, stoj och dans.

Tårarna, som röjas
under skämtets slöjas
väv i humorns drag;
och satirens gissel,
lastens tandagnissel
under gisselslag

och den bittra trösten,
frisk som storm i hösten,
att i bilder se
lidelsen, som sjuder,
tragedin, som bjuder
oss allt livets ve;

och den kraft, som stiger
fram därur och viger
in vår framtidsvärld:
nya starka tankar
människornas ankar
för sin upptäcktsfärd.

*

Väl, så låt oss bygga
skådespelen trygga
vackra hem och hus
— präktigt välva taken,
lysa upp gemaken
rikt med färg och ljus.

Också här omsider
efter mulna tider
kom en boning till,
äntligt värd att gästa
för en stund av bästa
konst, som gästa vill.

Nu har timman slagit,
nu har dramat dragit
in med stab och svit
— hälsar hela staden
så parterrn som raden:
var välkommen hit!

* * *

LYCKSALIGHETENS Ö.

Jag har återsett min första flamma
på Lycksalighetens ö vid Ronneby!
Hon var lik sig — samma friska hy,
samma hår av sol och sommarsky,
samma ögon, ja hon var densamma!

Ja, där låg min mångbesjungna flamma
mitt i gröna gräset utan hatt,
och hon skrattade sitt gamla skratt
och i famnen sprattlade och spratt
någonting, som skrek och sade »mamma!»

och det skrek igen och sade »mamma!»
som det skriks och sägs vid fyra år,
och det sprattlade med ystra tår
och det slet i stackars mammas hår
och fick kyssar av min första flamma.

Och jag drömde om en kväll på våren,
hur vi möttes i en park i smyg,
huru ung jag var och dum och blyg,
hur vi skildes åt i fläng och flyg,
när en fågel prasslade i snåren.

Och jag tänkte: det är tid att klaga,
jag vill dikta mig en melodi
med all världens vemods vemod i
om min unga dröm, som är förbi,
om det yngsta i min ungdoms saga.

Men, o kärlek, jords och himmels under,
allt jag kände var ett välbehag
av att se min första flammas drag
lyckliga som fordom än i dag
skratta i Lycksalighetens lunder.

Och jag sade för mig själv: »anamma,
det är underligt med detta här,
kanske var jag aldrig riktigt kär
eller kanske att jag ännu är
kär i dig, min kära första flamma!»

* * *

EN SKVALLERHISTORIA.

TORGPUMPEN.

Pumpen frusar,
vattnet brusar
dovt och rusar
i en så.
Mitt i torgets solsken solar
sig en skock av kjolar
och med bytta,
hink och flaska
pigor komma, pigor gå,
käringar i tofflor traska
och med bara fötter kytta
tösor små.

Sladder, slammer
av madammer,
fjas och fniss av barn och pigor
och som gigor,

horn och lurar
skvallerskurar
föra oljud hela dan,
Gud bevare stan!

*

KAFÉFRÖKEN GÅR FÖRBI.

Där går Fia Bergman, stackar,
tror sig vacker som en dag!
Vacker? — hon! — jo jag tackar,
jo jag tackar jag!

Men förnämligt skall det vara,
jojomensan, gubevars,
se på livet, titta bara,
det är sidensars!

Hur hon skepar sig och svassar
med sitt röda parasoll,
jojomen, vad tocke passar,
för ett tocke troll!

En skall inte tänka illa,
en skall inte måla svart,
men nog vet en, fröken lilla,
men nog vet en litevart!

Se hur herrarna på banken
titta ut på lilla vän,
Fia ha de allt i tanken,
jojomensan, jojomen!

Hon är allt på halkan, stackar,
det går allt på tok en dag!
Fröken — hon! — jo jag tackar,
jo jag tackar jag!

*

DET FÖRSKRÄCKLIGA LEVERNET PÅ KAFÉET.

Ja, herreje så de leva på kaféet,
å kôrs i Jesses å jestande je!
Jag stod i dörrn där en kväll och fick se'et
ja jag fick se det jag inte ville se.

Där sitta herrarna timtals och dricka,
det är en rök som när elden är lös,
det är för styggt för en anständig flicka,
jag både svettades, skälvde och frös.

Det är en hundfröjd, ett klingkling, ett klangklang,
det är ett kvinnfolk som dansar på tå,
hon gör en dans som di kallar för kang-kang,
med, Gud förlåte mig, ingenting på.

För den eländiga ussliga kluten
hon har om livet är mindre än kort.
Och ni skall tro hon är uttäck i truten,
det är så fult, så en vänder sig bort.

Och varje gång som hon lyfte på skanken
var det så lett så jag känner det än,
men de bedrövliga herrarna på banken
de skreko: »bravo, detsamma igen!»

För när de druckit, så bli de så fria
att deras usslighet all kommer fram,
de lägga armen om Mia och Fia
— ja, var det mig, sa jag, »hutt och vett skam!»

Men Fia Bergman hon smilar och smiskar
och jamar med som ett mähä, förståss,
och gör sig vänlig och flissar och viskar,
nog finns det skröpliga kvinnfolk, gunåss!

Och det är en där, som särskilt är Fias,
(men håll er tyst!) — det är snusfabrikörn!
Ja har ni hört! — Men du milde Jeremias,
där står han själv vid fru Anderssons hörn!

*

SNUSFABRIKÖRN.

Jo nu ska ni få se, jo nu ska ni få se!
— där står fabrikörn
vid fru Anderssons hörn
och tittar efter Fia, jo nu ska ni få se!

O je, vad du är pussig, din tjocke gamle galt,
du röker cigarrett,
du tycker du är sprätt,
men tror du, du är vacker, bedrar du dig allt!

Du låtsar titta hit, du låtsar titta dit
så menlöst förståss,
du lurar inte oss,
det lönar inte mycket, att korpen gör sig vit!

Nu rör han sig, nu går han, nu griper han sig an,
jo nu ska ni få se,
å kôrs, å kôrs i je,
att de ha stämt ett möte, lilla Fia och han!

Nu går han, nu går han — ja åt ett annat håll,
men det är bara list,
för det är lika visst,
att han är en kanalje och hon är ett troll.

*

FINAL.

Tungorna trätta,
trätofflor, pigskor och barfötter traska,
bytta och flaska
skvala och skvätta
skramla och sätta

hastigt och lustigt i väg att berätta
om snusfabrikörn
vid fru Anderssons hörn,
att jämra i köken en gäll litania
om snusfabrikörn, som stämt möte med Fia,
den ussliga Fia,
den falske, den dålige snusfabrikörn,
som stod vid fru Anderssons hörn!

Men när allt kommer kring
och just i samma nu
är Fia hos sin mor
och han på sitt kontor
och tänker på sin fru
och ser på sin ring
och anar ingenting.

* * *

EN MORGONDRÖM.

Låt fönstret upp för gästen från
det höga ljusets välden,
den varma strålen, solens son!
Låt upp för forsens sagodån
bland björkarna i dälden!

Hans sorl är mörkt, hans röst är dov,
hans sånger brusa dova
till längstförsvunna åldrars lov —
det är mig, som jag ännu sov,
och jag vill åter sova.

Du sommarsol, min själ är trött,
och jag vill somna bara,
men låt allt glädjeliv, du fött
av rikt och ljust och rosenrött
i mina drömmar vara — — —

*

I gräs och grönska vill jag vada,
på svala druvor vill jag frossa,
i apelsindoft vill jag bada,
och friska nötter vill jag krossa.

Vill ut i ljus och glada marker,
som någon arisk solgud vårdar,
där alla skogar stå som parker
och alla fält som rosengårdar.

Det land, där mina fäder bodde
på Nimrods tid och dessförinnan,
mitt hjärtas frändefolk, som trodde
på solen, kärleken och kvinnan.

* * *

EN RIM-POKAL

i underdånighet framräckt

till

Välborne Herr VERNER VON HEIDENSTAM

och

dess DYGDÄDLA MAKA

av

Runius d. y.

Festligt vid flammande bloss och vid sorlet av glammande gamman
Runius räcker pokaln den med rimlim han rimmade samman,
önskar av lyckan allt gott åt en Förste av orden i norden
sampt åt den ädela Dam i hans stuga en fruga är vorden,
kärlige vänner och ärliga tärnor och drängar,
bäste hästar i stall och goda frodiga ängar,
rikligt av värmandes ull och rikligt av prydandes lin,
hjordars flödande mjölk och honung av strävande bin,
mycken och allsköns mat på faten och frusande vin,
söderns glödande frukter, druvor, melon, apelsin,
goda klenoder i gyllene skinande skrin,
sälta av skämt och sötma av ljuv mandolin,
hut åt de arge belackares grin,
glättigt sinne och glättig min,
ättling ädel och fin,
ståtelig båt vid strand,
gott mod med roder i hand,
bragd i poemataland!
Välborne Herrskap, besitten det bästa I gitten:
och när vid fyllda pokalen i salen I lycklige sitten,
ljusa av sol som när sommaren glimmar i Junius —
haven i hug denna fest och den gästande rimmaren Runius!

GOTT ÄR . . .

Gott är mot döden att rida
skuldra vid skuldra med män.
Gott är att sida vid sida
rida till strids med en vän.

Gott är i fiendetrakt
veta bakom och framför sig
ryggtrygga ledet som rör sig
framåt i trummornas takt.

* * *

BADET.

Nu gungar havet med skum och tång
i sakta vaggande böljegång
och sakta sjungande sorl och brus.
Och genomskimrat
av middagsljus
tycks himlavalvet av strålar timrat.

Och havet gungar och havet går
och fritt i vinden på udden står
en naken flicka med fina länder
och veka skuldror och späda händer,
en naken flicka på nitton år,
en solomgjuten
och havomfluten
och våt av stänk, som från havet slår.
Hon vågar språnget och huvudstupa
hon dyker ned i det mörka djupa
och havet gungar och havet går.

* * *

EN FEBRUARIVISA.

Sol, sol, du varma
milda, förbarma
dig över norden,
frigör den arma
frostbundna jorden,
landet, där mörkret i världen är störst!
Dagen, ej natten,
växter och vatten,
icke de eviga drivor och isar
är det som släcker och läskar och lisar
tungans och ögonens svält och törst.

Sol, sol, du varma
milda, förbarma
dig ifrån ovan,
öka den arma
styvmodersgåvan,

värmen de sparsamma strålarna ge
tungsinnes-anden,
där över landen
himlarna ej lysa klart, men snöga,
— kallt bliver hjärta och kallt bliver öga
sist av allt kallt som de känna och se.

* * *

JULKLAPPSVERS.

(Till Cecilia Fröding med ett ex. av »John Gabriel Borkman».)

Læben taler, naar den tier,
læben tier, naar den taler,
haanden skumler, naar den maler
skumle folk på mørke stier
taust i kast med grumme trold.
Gid at Johan Gabriel Borkman
vilde røbe som den kork man
dra'r ur en bouteille med vold
Ibsenflaskens indehold.

* * *

JULKLAPPSVERS.

(Till Cecilia Fröding med ett ex. av »Vintergatan».)

Stjärnor, stjärnor, Ellen Key,
Hallström, Strindberg, Leviatan
skådar du i Vintergatan.
Finner du på vers och prosa
en och annan nebulosa,
låts om inget, säg det ej!

* * *

MAGISTRATEN.

Sedd från Torgpumpen.

Åhnej, se här kommer hela magistraten,
så nu är rätten på rådhuset slut,
och de se ut som de längta efter maten,
å kors i Jesses, så sura de se ut!

Å kors, vad borgmästarn är stel i nacken
och stel i benen och ögonen med.
— Å, jojomen, det bär utför i backen
och en får spänna sig stel med besked!

Vad rådman Sager har börjat att bli mager,
han blåser bort, vad det lider, som ett fjun.
— Å jojomen, stackars gamle rådman Sager,
han är så döv och har ledsamt av frun!

Och rådman Lund han har tungsamt med magen,
han är stoppad med tuting och gröt,
han får väl slaganfall endera dagen,
— men Herregud, vad notarien är söt!

* * *

FYRISVALL EN GRÅDASKIG VINTERDAG.

(Ett stycke verklighet, sedd genom ett melankoliskt temperament.)

Daskigt vått
ingenting,
utom litet grått
utmed skogens ring,
här och där ett hus,
grått i molngrått ljus,
gråvit snö,
inte frost och inte tö,
inte ljumt och inte kallt,
det är allt.

Vid fönstret sitter
en halvdöd kropp,
en själ utan hopp,
och söker vara vitter.

* * *

SYNER OCH RÖSTER.

Från kaféets softhörn vagt jag
såg i dimman och i röken
från cigarrn den bleka gasen,
blott en enda låga brann,
svagt det klingade i glasen
invid skänk och disk där svagt jag
såg kaféets nya fröken
sysslande gå av och an.

Och mitt väsen, klöst och rivet
av de gamla samvetsaggen,
sjukt av allt det långa droppet
av all sprit min kropp förtärt,
var för trött att tro på hoppet
trodde inget, kände taggen
av att allt för mig i livet
var alls inget, inget värt.

»Matt min hjärnas tankar flämta,
när jag trött och liknöjt famlar
efter halmstrån, som försvinna
under våg för handens tag
— vad står åter än att hämta
av mitt liv? — var natt en kvinna
och att dricka tills jag ramlar
under bordet död en dag.»

Så jag tänker att jag tänkte,
blott att mera drömlikt vaga
tankar summo i mitt sinne,
blott en drömmars töckensky,
blott att ingen glimt därinne
i det mörka töcknet blänkte
av ett hopp om väg att taga,
stig att finna, flykt att fly.

* * *

EN RACKELHANE.

Jag har hört om en rackelhane,
som blev illa med hagelskott skjuten,
att det skottet blev icke hans bane,
fastän en av hans vingar blev bruten,

och att sedan den rackelhanen
icke alls blev av hunden funnen,
utan hängde allt kvar i granen,
tills all fara för skott var försvunnen,

och att sist föll han ned som ett knyte
av nyss plockade blodiga fjädrar
och förunderligt nog blev ej byte
för en räv eller annat, som vädrar.

Och rackelhanen han slog sig
allt fram genom höst och vinter
och höll sig ur vägen och drog sig
djupt in i sin skogs labyrinter.

Hans ståtliga skoft är förslitet,
han flyger ej mera, han kryper,
kan i torrväder småflaxa litet,
men icke när droppregnet dryper.

Dock när sent i en våraftons tystnad
någon fågel högt upp han ser kretsa,
kan den synen till ärelystnad
rackelhanen hetsa.

Han gör några krax, vilka tyckas
liksom hesa av hosta och snuva,
några krax, några flax, vilka lyckas
blott slå kull honom själv på en tuva.

Så ock går det oss äldre poeter,
som se yngre uppstiga från grenar,
när vi hetsa vår vingskjutna meter
till en sångflykt, som snubblar på stenar.

* * *

I TORNET.

Se solen, vårsolen, skönhetsbringarn
strör törnrosskimmer i morgonskyar!
Högt upp i gluggen stå jag och ringarn
och se på skenet kring land och byar.
Se, dagen vaknar, se solens kyssar
på viken glittra, en snipa kryssar
i vida kretsar till stan med laxar,
nu vänder stäven och seglet flaxar,
det är visst Olle på Västanö,
det friskar på, det går duktig sjö!

Och se på stan, hur var skorsten ryker,
det kokas kaffe i alla köken,
och när en bris över taken stryker,
i lätta virvlar han välver röken.
Och på en gård står en tös i linnet
vid sån och skubbar sig blank i skinnet,

hon gnor och tvättar, hon gnor och tvättar,
bredvid står flickungens mor och trättar,
de niga bägge med argsint hån
och tösen dyker på nytt i sån.

Och som när ögon slås upp, så firar
från fönstren stan sina rullgardiner,
och stan han morgnar sig, stan han plirar
mot morgonsolen, som ler och skiner.
Den gamle ringarn han står och väger
sin hatt i handen, och skyggt han säger
i avbönston efter gammal vana:
»det är precis som ett pamorana,
jag är väl dum nu, min gamle tok,
men det är rakt som en bilderbok!»

* * *

LE VIEUX MARQUIS ET LA JEUNE CHAMBRIÈRE.

Le vieux marquis
dit:
»pi, pi, pi,
ma jolie Sophie»,
mais la fille dans le lit
s'écrit:
»non, non, monsieur le marquis,
la marquise à son mari,
moi à mon ami
Henri!»
Le marquis fit sa sortie, —
la fille riait, je ris!

* * *

GIV LIV OCH GRÖNSKA.

Jag är den sjuka linden,
som ung ännu förtorkar.
Att strö torrt löv för vinden
är allt min krona orkar. —
Löv, fall, vind, för bort!
Det prasslar bland löven på marken torrt.

*

Väl är en skymt i allt som är och sker
av skönt som sörjer och av skönt som ler.
En fattig hed, en kal, förvissnat grön,
i höstkvällstöcknigt grått är ännu skön
för varje älskande och tankfullt öga.

Men för min egen syn, för kall, för tom,
betyder allt, vad liv i högsta blom
fött fram av högsta fägring, endast föga.
Du sköna sorg, du leende av skönt,
gör allt jag ser nytt levande och grönt!

När gren förtorkar och ej mera grönskar
och vårens tårregn på hans dödskval gråter,
då är hans liv blott det, att liv han önskar,
att längtan finns med liv att fyllas åter.
Du kära vår, finns livet i din tår,
så gråt mig grön, du kära, ljuva vår!

*

Liv, som fyllt mig, gudomsgnista,
du som nu mig flyr,
giv mig ännu några sista
livets äventyr.
Döden skrämmer, alltför branta
stupa stigar ned
på den mörka obekanta
djupets nedåtled. —

* * *

SKUMÖGT I MÖRKRET VI TREVA.

Skumögt i mörkret vi treva.
Dräpa sig själv är att leva,
håll den du hatar kär,
var den du icke är,
gör det du icke kan,
varder du man!

* * *

MATTOIDENS SÅNGER

NEDANFÖRMÄNSKLIGA VISOR.

Varje levande väsende säger,
om ock endast från fjärran likt människotal,
vad det är, vad det vill, vad det äger,
så av verksamhetsart som av lycka och kval,
och de ting, som ej leva, de sjunga
för de sinnen, som uppfatta klart,
om ock icke med strupe och tunga,
även de om sin särskilda art.

* * *

STRANDSVALL.

Vida havet svallar
mot en ödslig ö,
mot de urgrå hallar
går en evig sjö,
vågorna svalla,
bryta sig, kastas,
stänka, blänka, vrida
vita virvlar,
falla, vida
havets vågor
svalla
åter upp en sjö,
bryta sig, kastas,
stänka, blänka,
rinna strida,
svalla, falla,

upp vräkes tång, vräks tång,
evig är havets gång,
endast för stunder står
stundom, när stiltje rår
— —

* * *

REGN.

Sorlar, sorlar, susar
sommarregnets sorl,
alla trädens våta
blad och knoppar gråta
dropp — dropp — dropp
och därnedan rusar
bäck i sorl och porl,
bäck i sorl.

* * *

SOLSKENET.

Skin nu, mitt ljus, vitt, vitt,
skin genom klart, klart blått,
gör in i gömslen en titt,
glittra i droppar av vått,
skyar, nu skingrens och simmen
hädan från zenit och glimmen
solgult långt in, in, in,
regnby, försvinn, svinn, svinn.

* * *

GRÅBERGSSÅNG.

Stå
grå,
stå
grå,
stå
grå,
stå
grå,
stå
grå-å-å-å.
Så är gråbergs gråa sång
lå-å-å-å-å-å-å-å-ång.

* * *

ETT GRÖNT BLAD PÅ MARKEN.

Grönt! Gott,
friskt, skönt vått!
Rik luft, mark!
Ljuvt stark,
rik saft,
stor kraft!
Friskt skönt
grönt!

* * *

SNIGELNS VISA.

Sol! Sol! skönt
lys, lys, ljus,
trög väg på grus,
se gräs grönt,
här mycket lätt
äta sig mätt.

Här inte brått
bortkrypa vill,
här ligga still,
mums, mums, gott.

Hum, hör dån,
hum varifrån
är svårt hot?
Stor svart fot,
bäst krypa in
i hyddan sin.

* * *

MYRA MED BARR.

Streta, streta, streta,
stanna, se sig om att veta
vägen, sträva, tappa
tag, hugg i,
släpa, släpa, göra en sväng mä't, bära
mera nära, släpa, bära,
mera nära, mera nära
stacken — släppte jag — rappa
tag, ohi,
streta och föra
hem'et — nu käckte det — göra
jämt ihärdigt,
jämt ihärdigt,
jämt ihärdigt,
rulla ikull,
mun full mull,
opp mä't, hugg i, ny fart,
streta och föra
hem'et — nu käckte det — göra

jämt ihärdigt,
jämt ihärdigt,
huset färdigt,
huset färdigt,
huset färdigt
snart.

* * *

VARGSÅNG.

När aftonrodnadsskenet rött
försvann, i kvällen skar
ett tjut: hu var, hu var är kött,
hu var är kött, hu var,
hu fläng,
hu flå,
hu slit,
hu slå
en klo
i våm,
nu sväng,
svängom,
nu glo
nu fram,
se lamm,
slå klo
i kött,
se rött,

hu glafs,
hu nafs
i lår,
i tarm.

* * *

ELEMENTARANDE.

Han kunde ej mera förnimma
sig själv såsom jag och förnuft,
han blev till en irrblossdimma,
han kände en ljuvhet att simma
i månljus vid midnattstimma
som fukt och som skimmer och luft.

»I träd vill jag susa,
i gräs vill jag gro,
i fors vill jag brusa,
i hög vill jag bo,
i lunden sväva
kring ättehögen
invid älven där näckbladen vila.»

* * *

DEN SKAPANDE NYSKAPADE.

Han dog från jordens yta förtvinad av laster och självsjuka. I tusen år fladdrade han maktlös i Abyssos bland förtvinade själar. I tusen år slumrade han sedan i dödsriket. Han vaknade ensam på en ung stjärna, där liv ej ännu levat, där land nyss stigit ur vatten och där allt var nyfött ur Kaos. Kval drömde han ännu vaken, och maktlös trodde han sig ännu.

*

När jag ler,
uppstår ljus,
är jag vred,
glöds
allt,
när jag ser
på stoft ned
föds
ur grus
gestalt.

I minsta skreva
som min blick
överfor,
där jag gick,
växt vill leva,
frö gror.
Allting sväller och bävar
av önskan till liv,
där min blick svävar
och menar: bliv!
Där liv stannat,
liv, som flytt,
föds på nytt,
jag kan ej annat,
vill jag eller icke vill,
liv blir till.
Gyttjan ältar
stoff i sig begravet
ut till ödleform,
vältar
sig i havet
ut som val i storm.
Grus vill krypa,
regn vill drypa
ned som knott,
där jag gått.
Denna gåva
är för ny,

jag vill fly,
jag vill sova.
Stig ej levande ur vågen,
glad i hågen,
yr och vild,
du min egen bild.
Du är lik mig,
dock din röst
är en mös,
mer och mer du blir till kvinna,
hölj dig, vik mig
ifrån livet, giv mig lös,
hölj ditt bröst,
alltför fager är din hy,
jag vill fly,
hölj dig, släpp mig, du jaginna!
Ämnar med kyssar du
strax mig gilja,
föder du, vyssar du
nyfött barn, dig givet
strax?
Mig är livet
mot min vilja
alltför formlätt vax.

*

Står jag och stirrar
ensam på stranden,

genast förvirrar
mitt öga sanden.
Sanden fordom i slummer
blir till kravlande hummer,
närmaste stora sten
vandrar på sköldpaddben.
Såg jag i djupet,
ur protoplasma krupet,
i milliontal yngel av skimrande fiskar sken.

Ser jag åt ljusfylld luft
— hjälp mitt förnuft —
vingar och fågelskoft
vifta och röster sjunga,
andas jag, rosendoft
fyller min lunga,
lövskogar gunga
ur intet fram,
blomrankor spira
upp och vira
sig om var skogens stam.

* * *

DE FÖRSTA SPRÅKLJUDEN.

Det var en solig, härlig morgon, innan
den första frestelsen fört mänskan vill,
den första mannen och den första kvinnan
vid hyddan lyssnade till lärkans drill
och sade: »jag är, jag är,
du är, du är»
och mente: »du är
mig kär»,
men ordet »kär» var ännu icke till.

Framför dem tumlade i gräset yster
och gjorde tidens första spratt och hyss
den första gossen med sin första syster
och gav sin första syster kyss på kyss,
de sade: »ma, ma, ma,
ma, ma»,
och ordet »ma» var nyuppfunnet nyss.

* * *

ORMENS SÅNG.

Ensam sig slingra i ringar,
känna sig ond och led.
Lärkan i höjden sig svingar,
svävar på lyckliga vingar,
hör hur det, hör hur det klingar;
ormen får ej vara med.
Se huru Adam och Eva,
kvinna och man,
le mot varann,
se huru spindlarna väva
näten där grenarna sväva
av balsam drypande,
nu vill jag krypande
nalkas och säga ett vänligt ord:
»kunskapens frukt är till ätande gjord,
ont är ett gott».

Adam åt och Eva åt:
»tack för ditt råd, hav tack».
Ormen sig undanstack.
Jämmer och klagolåt.

* * *

VALAS VISDOM.

Hör vad valan siar,
suckande och sorgsen,
om det farna fordom
och om framtids fjärran.
Hör vad valan vet.

När allfaders ande
gick igenom alltet,
bröt sig fram i bergen,
dolde sig i djuren,
brann i mänskobröst,
när i fagra färger
färdig jorden glänste
och när mänskosonen
själens samklang kände,
log av lycka Lopt.

* * *

TRÄLSKALDS JARLASÅNG.

Krökt och knävek
bär jag byttor
vattenfyllda
åt Jarl Höge
den herrlige.

Själv jarlason,
fallen, i feghet
flyende,
i jarlaträldom,
död fruktande,
för slag vikande,
trälskald sjunger om jarlar.

Bragdmod, hövdingdåd
lyster mig högt akta,
fritt löje på fagerläpp
hos mör mildglada,
makthjärtade,
lyster mig kysslängta till.

Jarlar glamma,
väldigt leende,
jarlar kämpa,
väldigt vrede,
makt och mör att vinna,
högvulne
i last och dygder,
ve och lycka
— slikt lyster jarlson,
i träldom bragt,
med stormod sjunga.

Hej, hirdman
hos Jarl Höge,
vila dina
hårda nävar,
jarlens byttor
hinna tids nog
till jarlahallen.

* * *

ALLVALDR.*

Bred är Allvaldr i brynja,
bred om barmen,
hög är Allvaldr i huvudet,
hög och bred i höfterna,
skuldror breda hos Allvaldr!

* I Hákonarmál nämner Eyvind Skaldaspillir med detta namn konung Hakon den gode. Ordet betyder synbarligen ungefär »den allväldige», »den som har väldet i allt Norgesvälde» eller »överkonungen» i Norge — alltså nästan likbetydande med »Allrikr», allkonungen. Se för övrigt härom Viktor Rydbergs Undersökningar i germanisk mythologi, första delen, sid. 353—354, varifrån uppslaget till min dikt är hämtat och varest man även finner följande fragment av Hákonarmál:

»Riða vit nú skulum,
kvað hin ríka Skögul,
græna heima goða
Oðni at segja,
at nú mun allvaldr koma
á hann sjálfan at sjá.»

»Vi två (Gandul och Skagul) skola nu, kvad den mäktiga Skagul, rida gröna gudariken (eller gudavärldar), för att säga Oden, att nu månde en överkonung komma att se honom själv.»

Stormögd, örnvingebrynt,
storhår, storskägg, storkrokenäst,
väldig i viking och väring
är Allvaldr i Allvälde!

*

Såg du i härslag
Allvaldr!
Föll ej för svärd
fiendefolket,
föll för vreden
i Allvaldrs ögon?
Klubbor sjönko
sensvaga undan,
där Allvaldr högg.

Såg du Allvaldrs ögon
sörjande se
som fjäll ned i dalom
på arma av Allvaldrs folk?

* * *

DEN SJÄLVSLAGNE.

Dödsvapnet höll han
lyft i sin högra hand,
domnande föll han,
stoftet rann ut som sand,
sköna och okända land
såg han vid dödsflodens strand.
Icke med mulna
miner den slagne går,
kinderna gulna
ej av det ädla sår
självuppoffrarn sig slår,
offrande mod gör ej vita hår.
»Barmen med blodiga
sår varde åter hel
geirsoddens modiga
gärning gör bot för fel;
njute ock du din del
såsom en sträng i all salighets harpospel.»

* * *

SÖVANDE MJÖD VILL JAG TÖMMA.

Sövande mjöd vill jag tömma
ensam i sorgskum sal
— mjöd, som ger drömmen och döden —
djupt vill jag somna och drömma,
helt vill jag glömma
synderna, sorgerna, nöden,
allt, mina pinande öden
gav mig, ty allt blev till kval.
Liv, begråt mig.
Kom, Nótt,
sömnens drott,
söv, låt mig
få drömma gott,
vakna först när sekler ha förgått,
först när kraft, som flytt,
väckts på nytt.

* * *

ATT VARA ENSAM.

Att vara ensam i rymdens öken
i dunkla aningars töcken
är svårt och ödsligt och tungt.
Giv mig Arkimedis punkt!

* * *

BÖNHÖRELSE.

Bed, så får du
åter lida
det du alltid led,
åter bida
det du alltid bidat, bed.

* * *

OCH I HÖJDEN MED DE RENAS...

Och i höjden med de renas
helga ande vill
ej mitt arma väsen enas,
är för lågt därtill.

Tungt och trögt och stoftuppblandat
älskar stoftets son,
alltför heligt genomandat
stöts hans själ ifrån.

Därför, liv, om du det mäktar,
än till avsked giv
åt den jordson, som försmäktar,
litet jordiskt liv!

* * *

ÄR DET ENDAST DE SVAGE SOM PRÖVAS?

Är det endast de svage, som prövas
med att kunna för frestelse vika
såsom Adam i Edens park?
Kunna brott av de högste förövas,
och stå kraften och frestelsen lika
mot varandra hos svag och hos stark?

* * *

FÖR LÄNGE HAR JAG TÄNKT OCH TROTT.

För länge, länge har jag tänkt och trott
att uselt ont i människorna bott.
— För mig de äro alltför goda;
det bor ett ädelt gott för dem som loda
i själars djup, ett gott och milt, som gör en väl,
i var förfallen, djupt förfallen själ.
Giv akt på ögats vänligt milda blick,
giv akt på gratiens älskvärt väna skick
hos själva skökan som din plånbok plundrar
— jag älskar och beundrar
den undertryckta kärlek allting ger
i allt jag lever med och allt jag ser.
En enda känner jag, som litet ger,
som torrt som kallt, så allt för kyligt ler
åt livets alltför kärligt milda lycka;
vart ögonkast jag möter tycks mig trycka
min själ i famnen med en kärleks kyss,
jag hör blott smek och kärlek, när jag lyss.

Vem är den makt som gjorde ont av gott
och vände själiskt ljuvt och milt i rått
så endast dropp och stänk av skönt stod åter
från salighet som allt vårt liv begråter,
jag vet det ej, men än jag vet
så mycket stänk av ljus från salighet.

* * *

SYMPTOM.

De kalla det hallucinationer,
är ande en hallucination,
mixturer och ordinationer
kanhända kunna hjälpa mot tron?

Jag tror icke mycket, jag själv, på Gud,
trots röster jag hörde,
trots viljan som rörde
min vilja och förde
mig med och befallde med bud,
vet ej egentligen vad är Gud.
Dock är det väl sant att ibland jag tror
mig höra en röst från min far och mor,
av andar som tala,
förskräcka, hugsvala,
ibland är ock rösten en gudastor.

Men det kan ju vara
en hallucination,
ett föremål bara
för tron.

Och därför, herr läkare, känn mig
på pulsen, rabarber, kubeber
kanhända kan hjälpa, och bränn mig
i halsen för halsflussfeber,
min fantom
den var väl ett febersymptom.

* * *

TRÄD OCH GREN.

Trädet stack ut [en] grönskande gren
i solens livande bad,
där av fjärilar matkar födas
i solens livande sken
— och matkar kläcktes i grenens blad
och grenen begynte förödas.

Nu torkade grenen, nu hotades trät
av förtorkningen även det,
nu önskade trädet att grenen brast
och grenen att hålla sig fast.

Du träd, har ej matken och du er del,
vem bär skulden hel,
vad är grenens fel?

* * *

EPIGRAM.

Gud kröp in i ett svin,
därav blev människan till,
kärlek, förnuft och latrin
hopkokt till livets vin,
vill det du icke vill,
sådan är livskomedin.

Ett annat.

Varför förena med likkött
levande ädelt liv
och giva likkött makt
att levande liv betvinga?

Ett annat.

Varför är döden livet?
Varför är livet döden?
Fråga får du.
Svara får du.

Ett annat.

»Blev dig icke livet
givet?
Giv tillbaka
det du fått!»

* * *

SÅNG FRÅN DJUPET.

Lycklige de, som försaka,
lycklige de, som nu smaka
lönen för fasta och vaka,
lycklige, lycklige de!
Ve oss, som fjättrarne skaka,
ve oss, förgäves tillbaka
blicka vi efter den kaka
minnens hugsvalelser ge,
ve oss, eländige, ve!

Se dessa lyckliges skara,
varelser ljusa och klara,
frie, som vi ville vara,
nära med glädje sin själ.

Frihet för oss blev en snara
glädje för oss blev en fara,
varföre? Själva vi svara:
glädjen du själv slog ihjäl,
feghetens trampade träl.

* * *

DJÄVULSKÄRLEK.

Bita ihjäl
var kropp och själ,
pina,
förtvina,
ej våga se
i ögon, som le,
dem som le,
ve.

Vilja kyssa,
vilja vyssa
små barn i min famn
— vad jag vill?
giva vänliga namn,
bita till.

* * *

ÄNGLAKÄRLEK.

Dig, som biter,
dig, som sargar,
dig, som sliter
mig i trasor,
dig, som slår
mig i sår,
dig, som gett av
tacksamhet
slag och bett av
tigrar, vargar,
dig, som slog, och dig, som bet,
mitt ibland fasor
bett och slag
älskar jag.

* * *

CATILINA.

Väl är måhända en skurk,
sedd ifrån Tullii höjd,
han som för Tullius föll
lasternas man, Catilina.

Dock för en slav som mig
syntes ett hjältedrag
fastnat om sluten mun,
pressad i trots och hat
fast och förtvivlat hop,
än i det bleka vilda
anlete nyss jag såg
dött på Pistorias fält.

* * *

SIMSONS SÅNGER.*

De filistéer äro ett smått folk,
ett ont folk och ett gott folk,
onde och därjämte gode såsom vi, de hebréer,
men mycket mindre äro de filistéer,
och finnes en stor man i dessa landen,
så är han stor till kroppen, men icke till anden.
Mygg äro små, men mygg äro många
de äro föga starka, men svåra att fånga,
små myggs pip är svagt, när som svårast det larmar,
små myggs sting är svagt, men med bundna armar
görs stark mans liv av deras pip och sting eländigt,
emedan de pipa och stinga beständigt.

De filistéer äro, när de äro gode,
leklystne, smeklystne, kärlige till mode,

* Se »Bibliska fantasier» i »Nya dikter».

såsom små piltar, när små piltar leka
med tjurar, som slaktas, när de piltar smeka
tjurens mula med ett blomsterstrå,
medan slaktarne hugga och sticka och slå.

De filisteiske piltarne le
och mena att tjuren skall le som de
åt lustigleken med stråt,
de tro för en tjur att hans dödskvals ve
är något att högtle åt.

Mig synes ock hart när att tjuren log
i samma stund som han dog.

*

När aftonen svalkas
och skuggan sin tältduk utbreder,
de filisteiske vise nalkas
min kula och sätta sig neder
att lära mig vishet och höra sig själva
uttyda de gåtor, dem Dagon lät välva
i deras huvud i virvelring
om vad är allt, vad är ingenting.

Si detta är si och detta är så,
si detta är både si och så,

och är det ej så, som det är, så vet
var pilt av filistiske fäder
att däri döljes en hemlighet
förstådd i filistiska städer
av vise, dem Dagon lär
hur något ej är vad det är,
det stora fördolda undret
vi ana i stormen och dundret,
när Dagon med tvekluven fiskstjärt styr,
där filisteiska havet yr
upp skum som gör ögonen klara
att fatta det underbara
att vara, o under, att vara
detsamma du är och du icke är,
som visdomens lära från Dagon lär.

*

Det kom en litenmynt filistinna,
en filistinna med liten mun,
en litenhuvad och småögd kvinna
och hennes stämma var liten och tunn.

Hon hade en fiskekrok i handen,
en spetsig fiskekrok i handen sin
och när hon såg mig i dessa banden,
hon stack den på lek i mitt öga in.

Hej lustelig, sade filistinnan,
hej lusteliga, hej lustelig,
det dröjer allt några tider innan
du stiger upp till att kyssa mig.

*

En kraftig åsnakindbåga som slår,
det är det språk filistéern förstår.

* * *

BALAAM BOZORS SONS VÄG.

Dansen, som dansas på rosors
väg till fördärv, har jag trått,
vägen, som Balaam, Bozors
son, ville gå, har jag gått.
Vägen var bred för
fräck och förmäten,
äreförgäten
ande och nedför
halkade fjäten.
Äntligen stannade
jag, ty guds folk
mötte mig tågande —
feghetens lågande
modige tolk
modigt förbannade.

* * *

JAG DRICKER UR BELIALS BÄCKAR.

Jag dricker ur Belials bäckar,
jag sover vid Chemos häckar,
jag offrar till Astaroth,
i lunden som höjden kröner
jag brände i eld mina söner
till soning av Milchoms hot,
för Jahveh den starke jag rädes,
jag sökte, men fann ingenstädes
en undflykt för Zebaoth.

* * *

BENVENUTOS HÄMND.

Se Cellinis självbiografi, översatt av Goethe.

»Några usla maravedi gav den usla spanska ducan
för ett mästerverk som detta!
— gamla sjukan, gamla sjukan,
skum om hakan, klingan dragen,
ha vendetta, ha vendetta,
jag vill stinga genom magen
denna usla spanska ducan,
för att bliva frisk igen!»

»Stilla, Benvenuto, stilla,»
sade Julio, Benvenutos vän,
»endast själv du gör dig illa,
gnidigheten, vem kan gilla,
vem av oss kan gilla den?»

Benvenutos vredesjuka,
botad annars av vendetta,
blev han kvitt för denna gången,
grep itu med silverstången,
för att smida den till ring,
sade: »denna usla duca
vill jag furstligt giva detta
mästerverk för ingenting!»

* * *

VISDOM.

Drottningen av Söderlanden
färdas genom ökensanden
— vad är guld och pärlor mot visdom?

Åsnor och kameler lastade med guld,
svarta slavar och slavinnor,
bärande pärlor i säckar,
rubiner och smaragder
i skrin av elfenben
färdas genom ökensanden.
Högt på högsta kamelens rygg
tronar mellan mjuka kuddar
drottningen av Söderlanden
— vad är guld och pärlor mot visdom?

Livets gåtor: vad är gott att göra,
vad är ont?
Vadan stamma slavars,
slavinnors och drottningars ätter?

Är allt slut i döden?
Slitna trasor
om ett lik som vitnar
i den öde
virvlande ökensanden,
sådan syns den döde
drottningen av Söderlanden
— vad är guld och pärlor mot visdom?

En konung högt i Norden
vet vad visdom är.
Drottningen av Söderlanden
färdas över liken,
vilka vitna,
trasomhöljda,
i den öde sanden
— vad är guld och pärlor mot visdom?

* * *

KARIKATYRISKA SONETTER.

Tillägnade Albert Engström vid hans 40-årsjubileum.

I.

Mig lyster leka litet med sonetter,
än ståtliga som Venus på sin snäcka,
än vekliga, att veka minnen väcka
av Tanagras förtjusande koketter,

den hellenistiskt senantika täcka
rococostilens näpna statyetter,
som kanske snarast likna skåderätter,
— de ge aptiten, den de genast släcka,

än litet djärva som när Heine retas
med kvinnokattor, dem han ville klappa,
och flickors mjauande, när ömt de ljuga,

än tröttande som stundom, när det metas
och inga fiskar på en metkrok nappa,
den här sonetten torde kanske duga.

*

II.

Att smida nätta rim och riktig meter
beror kanhända endast på försöken
— jag minns hr Lind, hr Lundegren och Fröken
Lo — Le — Li — La? Jag minns ej, hur hon
heter.

Det var i deras vers en verklig eter
av något ljuvt som tröst i livets öken
— »tout est soldat!» försöken blott, försöken,
vi äro alla kanske snart poeter?

Men kanske äro alla ej de största,
och mera stora, när de stå i köken
och äro kvinnor, kokande potatis?

Och mången skald har större makt att törsta
— än dikta vers — till konjaken och röken,
när han av middagen fått kvantum satis.

*

III.

Dock finns en skald som heter »Doktor Hanna
Kattunenstedt» och anses vara kvinna,
men kanske hellre borde nämnts »maninna»
som Skriften brukar, eller kanske »manna»,

ty rikligen hon låter rimmen rinna
liksom i koppar från en kaffepanna,
men hon har ock tänkt ut det enda sanna,
är tänkerska och icke blott skaldinna.

En annan skald, som heter »Fredrik Utter»,
är hennes man, »kaptenskan» är hans titel
och hos Fru Doktorn lever skalden gratis.

För längesedan förde han en kutter,
nu vaktar han beskedligt Doktorns kittel
— här ser du mannen koka Fruns potatis.

*

IV.

Men lämnom detta alltför sammanköna
bekanta mannakvinnligt filiströsa
och sökom upp det mera graciösa
hos någon av balettens yngsta sköna,

som kan behagfullt med behagen slösa,
att med sin kärlek kärleksfullt belöna
den mammonskärlek som hon själv fått röna
— dock anses hennes seder litet lösa.

Att tjusa, tjusa, tjusa, endast tjusa
likt fjärilar och rosor eller liljor,
är icke detta allt den lilla vill er?

Har hon ej makten att bedåra viljor,
när hennes gazer blombladslika susa
om det som liknar dansande pistiller?

*

V.

Ock prisar jag en annan ung Undina
för allt hon givit åt den unge narren,
till förevändning brukande cigarren,
han köper dagligen hos lilla Fina.

Hur oskuldsvackert hennes ögon skina
vid varje lådstöld! men hon älskar narren!
och är dock värd en visa till gitarren.
Vad vet om gott och ont en ung Undina?

Så stämmen gärna möten i de tysta
gustavianskt förlåtande alléer
och skymmande buskager invid Haga!

Och bliven I för mycket sammankyssta
så sörjen icke, kloka ögon se er,
det är för dem ej synd, men lustig saga.*

*

VI.

Väl mången kvinna har jag mött på gatan
med kraft i haka, näsa, mun och vilja
— de ha ej blomblad såsom ros och lilja
men hårdhetsfjäll som skal av Leviathan.

Var det en gudom, alltså icke satan,
som gav att hållas rak på livets tilja
till stöd allt hårt, till dess hon ej kan skilja
på ont och gott, den resliga ragatan?

* Här följer ursprungligen ännu en sonett, som närmare omtalade, vilkas de skådande ögonen voro — Gustav III:s, grevinnorna Löwenhjelms och Pipers samt hela det intelligenta och lättsinniga gustavianska hovets. Sist en liten varning till försiktighet i betraktande av de möjliga farorna av dylika möten. Sonetten blev emellertid utesluten och det måhända på goda grunder.

Ock har jag mött lik stolta ärkeänglar
med något starkt, men även mycket gott i
en både klok och stark och ädel donna!

Men jag, som sjuklig går omkring och gänglar,
är icke stor nog som Buonarotti
att älska en Vittoria Colonna.

*

VII.

Och om på mjuk, men stark italienska
sonetten ljuder väl och spänstigt böjlig,
den tycks mig ofta ljuda tung på svenska*
och litet utsökt sökt, tvångsfyndigt löjlig.

* Olyckligtvis kom mig vid sonettdiktandet i händerna ett häfte av »Ord och Bild», innehållande bl. a. en alldeles utmärkt och osökt klingande sonett av C. D. af Wirsén, därtill erinrade jag mig den också utmärkta sonetten av Snoilsky om kungen i Sachsen, som samlade porslin, och kungen i Preussen, som samlade jättegrenadjärer — Snoilskys övriga sonetter har jag glömt. Emellertid förhärdade jag mig och fortsatte. Om jag ej misstar mig, var det dock min ursprungliga avsikt att låta nycken föra pennan till sonetter för att utröna, om sonetten verkligen dugde till annat än parodier på svenska, vilket jag misstänkte icke vara fallet. Så kom Engströmsjubileet emellan, jag fann mina hittills färdiga sonetter lämpade för Strix' jubileumsnummer, ombildade här och där,

Tänk dig en skånska eller gästrikländska
skandera min sonett — är saken möjlig,
att denna sagda människa, att den ska
ha nog norskt mod att finna den fornöjlig?

Om född i Norrland, född på skånska slätten,
sonetten tycks mig tråkig, så man gäspar,
ehuru sömn på grund av arghet flyr en.

Och hur man gör sig till och hur man läspar,
mig tycks den svenska kantiga sonetten
inbjuda osökt till karikatyren.

*

VIII.

Mig tycks karikatyren delvis väckes
av myndighet som domstolsvärdigt setat
och talat dumheter och icke vetat,
att myndigt dumt lätt brännes eller släckes

och lade till några för det högtidliga tillfället passande. Engström har sedan gjort en karikatyrisk sonett, som jag tror överträffar alla mina, och jag erkänner numera att sonetten kan brukas på svenska även utan karikatyr.

av rit- och skrivstift brukat av den käckes
förfarna hand, som icke lätt förskräckes
av paragrafmän, om de också letat
i riksarkiver eller vad det hetat.

Nåväl, sonetternas bestämda regel,
som föga lyckats på vårt modersmål
gör anspråk på att tas »au sérieux».

Dem jag har gjort, bränn gärna dem på bål
och låt ditt löje så med lösta segel
gå utomskärs från stranden av din ö.

IX.

Jag minns vår Sandhamnstid bland äventyren
av detta liv — jag var en äldre herre
i egen mening, men för fet dessvärre
att ledigt klättra upp i Sandhamnsfyren.

Ni yngre tycktes mig att vara smärre
i livserfarenheten och figyren
— jag gick på branten av karikatyren
som något värdig äldre yngre herre.

Då föll jag kull i gräset, stött av stenen,
men jag blev hjälpt på väg av brodern Acke,
och av Albertus, smidige och smärte.

De bägge drogo långsamt mig i benen,
liksom en kälke drogs jag på min nacke.
Är ej karikatyren sådan, mi Alberte?

Väl kännande att festföremålet — stor latinare! cum laude i tentamen! klingande vältalare på ciceroniansk latin — ännu större i grekiska — laudatur! — ehuru han på grund av omgivningens okunnighet sällan brukar detta språk — helst torde höra sig åtminstone benämnas på latinskt sätt, har jag här liksom eljest i skrift sökt göra honom till viljes.

* * *

PÅ EN KRANS TILL JOHANNA SOFIA WAHLBERGS KISTA.

Den gammaldagskraft som höll tömmen
med gammaldagsklokhet berömmen
för en gång på gammaldagssätt;
hon lever i himlen och drömmen,
som drömmes av talrik ätt.

* * *

ANMÄRKNINGAR

E = Efterskörd av Gustaf Fröding 1910
ES = Efterlämnade skrifter av Gustaf Fröding 1914
KT = Karlstadstidningen
v. = vers, verserna
ä fr = ändrat från
ä t = ändrat till

TRUBADURSÅNG. Sid. 3.

Tryckt här efter mskpt, som synes mig böra hänföras till ett mycket tidigt skede.

v. 16 *Ja, allt det där är nu sin kos* ä t *var illusion ock är sin kos.*

v. 29 *hon blev i* ä t *blev uti.*

TILL MIN PIPA VID DESS ÅTERKOMST FRÅN MANGSKOGEN. Sid. 6.

Tryckt först i »Svenska dagbladet» för den 10 maj 1914, där den offentliggjordes av fru Siri Torgny, född Fröding, som tillfogade följande kommentar:

»Nedanstående poem daterar sig från 80-talets början (sannolikt 1884) då Fröding studerade i Uppsala och tillbringade somrarna i närheten av Berga herrgård i Brunskogs socken i Jösse härad vid Värmelns norra ända. På Berga — det gästfria äkta värmlandshemmet — 'hos majorns' var alltid hjärtligt, glatt och trevligt, och härtill bidrogo betydligt de intelligenta unga damer som

voro där. Bland dem vilka ofta kommo på besök var även 'traktens student', han som roade sig med att skriva vers, dock — så vitt man visste — utan tanke att bli skald. De som minnas honom från denna tid, berätta: 'Han kom rätt som det var till flickornas stora glädje, ty Agust Kallsson (som han kallade sig) var så stilig med sitt svarta hår och den vita mössan och så glad — dyster ibland, men då muntrade vi upp honom; skämt förstod han — vi fick skämta med honom så mycket vi ville.' — Från denna trakt, Brunskog och Mangskog, har Fröding hämtat motiven till Vackert väder, Det var dans bort i vägen, Blixten, Jägar Malm m. fl. dikter; hans underbara stämningar från skog och vik, myr och mo äro delvis också härifrån.

En sensommardag efter den unge studentens avresa till Uppsala voro damerna ute på långpromenad och hittade — Frödings pipa. Strålande fingo de en ljus idé, gingo skyndsamt hem, slogo in pipan i ett paket, författade var och en sin vers och sände alltsammans till 'skalden'. Efter ett par dagar kom följande svar.»

På ett mskpt av denna dikt skrev Fröding:

»Väninnorna Lillie, Hildegard, Ulla, Bertha, Maria ägnas detta enkla poem ödmjukligen av Agust Kallsson.»

TILL G. WARODELL. Sid. 9.

Tryckt i »Posthuma skrifter. Brev», sid. 40 ff. Diktens adressat var Gustaf Warodell, son till komminister Warodell i Mangskog. Det brev, vari de båda dikterna sändes, är dagtecknat den 9 januari 1885.

Körkås var Frödings skämtnamn på Gustaf Warodell.

TILL J. W. Sid. 14.

Tryckt här efter mskpt. Till Josefina Warodell, syster till den ovannämnde Gustaf Warodell.

TILL J. W. Sid. 16.

Tryckt här efter mskpt. Detta innehåller även så väl *Pelegrimen* som *Heloisa och Abelard*, vilka förmodligen tillkommo samma år, 1885, som denna dikt till Josefina Warodell. Jfr anm. till sid. 18.

HELOISA OCH ABELARD. Sid. 18.

Tryckt här efter mskpt; se anm. till dikten »Till J. W.» här ovan.

Jfr denna upplaga, första delen, sid. XXVI!

PELEGRIMEN. Sid. 22.

Tryckt här efter mskpt, se anm. dikten »Till J. W.» här ovan.

Fröken Hedda Fröding har meddelat följande om anledningen till dikten:

»Under ett brevskrivarens besök hos adressatens bror, hade man en dag roat sig med tankeläsning, varvid G. F. fick till uppgift att överräcka en nöt åt en ung dam. Han gömde sedan nöten med låtsad förälskelse och skrev denna dikt till dess ära.»

TILL PALT-ZARA. Sid. 28.

Tryckt här efter avskrift.

Dikten riktades till en ung dam, som uppträtt såsom zigenerskan Zara i ett skådespel, kallat Palt.

PÅ STÖPAFORS. Sid. 30.

Tryckt här efter mskpt. På Stöpafors bodde bruksägaren G. Pettersson.

v. 12 [*drömmar* är i mskpt ä t *sorger*].

TILL HERRGÅRDSFRÖKNERA. Sid. 33.

Tryckt efter mskpt.

TILL BRUKSÄGAREN B. PETTERSSON. Sid 48.

Tryckt här efter mskpt. Diktens adressat, fader till skaldens vän Claes Pettersson, bodde på Stöpafors i Sunne.

Dikten är skriven till adressatens födelsedag den 2 mars 1888.

TILL CLAES PETTERSSON OCH HANS FÄSTMÖ. Sid. 49.

Tryckt här efter mskpt. Diktens adressat är

den Frödings ungdomsvän, till vilken de i »Pos thuma skrifter. Brev» meddelade breven n:r 24 och 25 äro riktade.

Dikten skrevs sommaren 1888.

FÖRGÄVES. Sid. 51.

Trycktes först i »Svenska dagbladet» 10/11 1918 med några förklarande rader av R. G. B. Dikten är från något av åren 1888 eller 1889, enligt meddelarinnan. — Anledningen till dikten var, att en av Frödings unga kvinnliga bekanta väntades till Karlstad och han gick ner till stationen för att taga emot henne, men gick förgäves, emedan resan blivit uppskjuten.

MITT HJÄRTA OCH JAG. Sid. 53.

Ett titellöst brottstycke, tryckt här efter mskpt. Det är skrivet på baksidan av en stämningsansökan till rådsturätten. Det nedskrivna synes ämnat att bilda v. 1—6, 8 och, kanske, halversen 9 och 10 i dikten.

v. 2 *vi sjuknade bägge* ä t *vi pinte varandra*

TILL GEORG BRANDES. Sid. 54.

Tryckt här efter mskpt identiskt med texten i ES.

Diktens avfattningstid är okänd. I inledningen till ES skrev fil. d:r J. Landquist: »Till en tidig period hör, att döma av dess ungdomliga omo-

genhet, hyllningsdikten till Georg Brandes.» Handskriften förefaller mig att vara ungefär likartad med manuskripten till »Guitarr och dragharmonika», varför jag antar, att den tillkommit tidigast 1889 och senast 1892. Den 20 mars 1889 skrev Fröding ledaren *Ett bullersamt oväder,* där han hyllade Brandes och med iver gendrev dem, som angripit honom för hans tal i Uppsala kort förut. Kanhända dikten har skrivits i samband härmed.

I sin recension av ES i »Svenska Dagbladet» skrev Fr. Böök: »Sannolikt skulle ... [en annan än den, som skrev bandets inledning] ha talat om, att dikten endast är en versifiering av ett uppslag, som Brandes själv brukat i ett viktigt ögonblick av sin historia, då han på sig själv tillämpade den gamla danska folkvisan om kung Valdemar.»

AFTON. Sid. 56.

Tryckt här efter avskrift.

SÅ GÅR DET TILL PÅ GILLE. Sid. 58.

Tryckt här för första gången efter ett manuskript, som tillhör rektor R. Steffen och av honom välvilligt ställts till förfogande.

Diktens avfattningstid är icke känd, men handskriften synes tillhöra samma tid som »Guitarr och dragharmonika», varför jag sätter det till 1890—91.

NYÅRSHÄLSNING. Sid. 59.

Dikten inskrevs med prydlig, mycket liten stil i en miniatyralmanacka för 1890, som Fröding i slutet av år 1889 sände från Görlitz till fröken Ulla Warodell, numera fru Ulla Sundquist, som benäget låtit mig få en avskrift av den. Jfr anm. till dikten *Ulla la bella* i denna upplaga, bd I, sid. 224 ff.

DE BONDSNÅLE. Sid. 62.

Tryckt i KT $^{19}/_{9}$ 1891 under titeln *De snåle,* omtryckt i E.

Vid omtrycket gjorde Fröding i korr. dels titeländringen, dels i sista versen ändringen

och hon, hon från *och gumman*

UPPROR. Sid. 64.

Trycktes först i KT $^{27}/_{1}$ 1892, undertecknad G. F., omtrycktes i E.

Inga förändringar ha vidtagits i texten.

Vid omtryckningen 1910 förságde Fröding dikten med följande förklaring:

»Detta stycke hade ett demokratiskt och där till politiskt-oppositionellt syfte — märkligt att säga särskilt riktat mot Boström och hans partifränder. Men innerst inne var det dock titanstriden mot gudarne, som intresserade mig.»

Se R. G:son Berg, »Frödingsstudier» (1920).

EN UNGBJÖRK. Sid. 65.

Tryckt efter handskrift i »Bonniers månadshäften» 1911, omtryckt i ES.

Dikten är skriven i slutet av år 1891 till fröken Tyra Björck, numera gift med förutvarande generalkonsuln i Hälsingfors Johan Lilliehök, och i början av följande år överlämnad till henne.

KAPPÅKNINGEN. Sid. 67.

Trycktes först i kalendern »Nornan» för 1892 (tr. 1891), där det kallades *Julotta*, och omtrycktes i E, där den nuvarande titeln sattes.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

v. 3 Nornan upp *på* korr. till E upp *i* (förbisågs vid tryckningen; iakttaget här)

v. 12 Nornan sakta korr. till E *sakta* ä t *lustigt* ä t sakta

v. 16 Nornan där *väster* E där *nola*

HERR SÖLVERDALS VISA. Sid. 70.

Trycktes först i KT 26/3 1892, undertecknad Hans Sax, omtrycktes i »Tre gammaldags visor» 1893 och i E

Texten har icke undergått några förändringar (i KT saknas *till* i v. 9).

MIN VITA SIDENSKO. Sid. 72.

Ingick i kåseriet »Flickprat» i KT 16/4 1892 (omtryckt i »Posthuma skrifter. Kåserier», sid. 216 ff.)

och trycktes för sig i E. På »fröken Alices» flickprat svarade i KT 23/4 herr *Nevermore* (som fick återsvar av fröken Alice 7/5). I svaret ingick även följande dikt, som denne ansåg, att fröken Alice skulle skrivit, om hon känt sig själv och livet litet bättre:

När alla väsen lida
och sjuk är hela tiden,
känns luften i en balsalong
så tung, så het och kvav.
De arma tårna svida
I vita skor av siden,
det är, som ginge dansen vild
bland törnen på en grav.

De ville hellre vandra
kring gatorna och torgen
att bära tröst till usla hem,
där kval och laster bo.
Att gå med hjälp till andra
mot synderna och sorgen
är allt han vill och allt han kan,
min vita sidensko.

I E, vars text jag ställt i ordning, när Fröding i november började revidera det hela, ingick även Nevermores dikt. I korrekturet skrev Fröding då följande:

»Den pliktskyldiga predikotonen i dessa mo-

raliska strofer tyckes mig numera både pueril och oäkta, men stycket må stå kvar såsom ägande något litterärbiografiskt intresse.»
och tillfogade ytterligare denna fråga till mig:

»Hemställes, om ej herr Nevermores predikan helt och hållet [kan] uteslutas ur samlingen.» Vid mitt nästa besök hos Fröding togs frågan upp, och jag nämnde, att det varit min tro, att Fröding inte ville låta fröken Alice behålla sista ordet utan velat kontrastera hennes oerfarna självishet mot en mera osjälvisk människas uppfattning, såsom kåseriernas prosatext lät förmoda. Fröding, som var ovanligt munter och kry, upplivad av sysselsättningen med boken, förklarade emellertid, att det där ständiga moraliserandet och altruismen, som alltid skulle läxa upp ungdomen, när den ville hänge sig åt nöjet, det var en åttiotalsmara, som han själv på den tiden blott alltför ofta låtit plåga även sig, och att han visst inte ville upprepa denna förmaning nu. I det sammanhanget sade han också ifrån, att till och med den illa ansedda frivoliteten var av godo, visserligen inte alltid eller allestädes, men långt oftare, än den funnit nåd för åttiotalsriktningen. Varpå herr Nevermores strofer utgingo.

SMEDEN. Sid. 73.

Trycktes första gången i KT $^{21}/_{5}$ 1892, undertecknat G. F., omtrycktes i E.

Under stycket stod i KT följande anmärkning av Fröding:

»Völund, den store smeden i den nordiska gudasagan, var först gudarnes vän och bundsförvant, men blev deras fiende, sedan han på ett ovärdigt sätt blivit bedragen av dem. Han blev fängslad, hans fotsenor avskuros och han måste arbeta för underjordens konung Nidhad (Mimer). Völund lyckades dock befria sig och drog till Jotunhem (jättarnes hem), där han i sin smedja i Ulvdalen förfärdigade det underbara trollsvärdet, som sedermera framkallade det stora världskriget och gudarnas undergång.»

(Detta enligt V. Rydbergs framställning av Völundsmyten.)

Följande textändringar äro att anteckna:
v. 16 KT *ur* en sm*i*djas E *från* en sm*e*djas
v. 34 KT var *Völund, var* E var *Vaulunder,*
v. 46 KT *lik* E *likt*

Vid omtrycket i E tillfogade Fröding följande anmärkning:

»När 'Smeden' skrevs, delvis under inflytande av V. Rydbergs 'Undersökningar i germanisk mythologi', hade jag [*väl* ä t] även ett demokratiskt och oppositionellt syfte. Min demokratism befinner sig numera i tvivlets tecken, men min oppositionella natur glöder ännu under kolartrons

aska. Om jag nu skreve 'Smeden', torde han bli mer lik Nietzsche än en arbetare.»

FARVÄL TILL MIN »FÖRSVINNANDE POPULARITET». Sid. 76.

Trycktes först i KT 28/5 1892, undertecknat G F., och omtrycktes i E.

Följande ändring har ägt rum i texten:

v. 41 så *fort* ä t så *snart*

Vid omtrycket i E tillfogade Fröding följande anmärkning:

»Jag kände mig i början icke så överlägsen, som verserna låta påskina. Tvärtom var jag ganska förtretad. Men allt eftersom mina diatriber tycktes bli mer lyckade, tror jag, att förtreten minskades och det lättsinniga övermodet ökades, vilket väl torde vara synbart i de allt lättare dansande rytmerna.»

CHRYSANTEMUM. Sid. 81.

Trycktes första gången i KT 1/10 1892, då det ingick i ett med Hans Sax undertecknat resebrev »Från Norge» (se »Posthuma skrifter. Kåserier», sid. 243), där den norska dikten läses i en liten skildring av en utklädselfest, som hållits på Suttestad och där han beundrat den unga norska, som klätt ut sig till japanska. Omtrycktes i E, där det försågs med noten:

»Om en ung norsk dam, som en gång deltog i

något improviserat japanskt upptåg.» [»Jag kallade henne sedan vanligen för Prinsessan Chrysantemum», struket i 3:e korr.]

CAROLSTADIAS SORG. Sid. 83.

Trycktes först i KT 26/11 1892, omtrycktes i ES.

Dikten utgör en av en aktuell anledning framkallad parodi. Straxt innan Fröding skrev den, hade Carl Snoilsky offentliggjort sin dikt »Röstsedeln», vari han i diktens form förordade antagandet av 1892 års härordningsförslag. KT hade ivrigt tagit del i striden mot detta, och i samma nummer, vari Frödings dikt stod att läsa, hade han även infört ett kåseri, *Det historiska ögonblicket*, där han dels uttalade sig i tidningens anda, dels även yttrade sig om Snoilskys dikt: »Och greve Snoilsky har frammanat vår urgamla 'moder Svea', som nu verkligen börjar bli så gammal, att man helst önskade slippa se henne i svensk poesi. Jag vet ingenting, som verkar mera osant än sådana där personifierade landområden: Germania, Italia, Borussia, Svea och Dana, som huggits i sten och besjungits av världens fosterländskaste konstnärer och skalder. De hava ingenting av de gamla gudarnes och gudinnornas liv och individualitet, de hava ingen fysionomi, bara konturer av ett ansikte. — — — Och det hjälper inte, om man som Snoilsky försöker giva den

dödfödda symbolen liv genom att låta den gråta och bära sig teatraliskt åt, ty det gör samma intryck, som när man ser en marionett röra sig och hör förevisarens röst bakom förhänget. — — — Det var annars vackra och välmenta vers. — — —»

OHO! Sid. 86.

Trycktes först i »Jultomten» 1893, omtrycktes i ES. — Skriven jämförelsevis tidigt detta år.

FRÅN VRÅN. Sid. 87.

Trycktes första gången i »Julrosor» 1911 och omtrycktes i ES.

Fröken Ebeth Brink, sedermera grevinnan Mörner, och fru Pyk gåvo en konsert i Karlstad den 19 mars 1893. Frödings dikt skall, enligt meddelande till mig, likväl bära det angivna datum.

VÅR BERG. Sid. 89.

Denna parodi på Runebergs »Vårt land» trycktes, enligt benäget meddelande av redaktör H. Fernlund, i en skämttidning, bestående av K. T. n:r 1390 A lördagen 11 mars 1893, i vilken ett par stycken voro uttagna för att lämna plats åt Frödings parodi och den med all sannolikhet av honom författade notisen om födelsedagsfesten, som lyder:

»*Sitt 43-årsjubileum* såsom människa firade sistlidne fredag en af vårt samhälles mest aktade

medlemmar, stadsfullmäktigen C. F. Berg. Jubilanten hade till en enkel kollation inbjudit ett antal vänner, bland hvilka märktes hans kollega i stads-senaten, fabrikör Gustaf Falk, chefen för Karlstads-Tidningen A. Forssell, grefve Emil Rune, vicomte Soto-Major m. fl.

Sedan riklig välfägnad intagits i stadsfullmäktigen Bergs praktfulla och för tillfället rikt upplysta våning, aftågade jubilanten med sina gäster till stadshotellet, hvarest en lukullisk sexa väntade dem. Särskildt prisades den af alla gourmander högt skattade rätten 'ostron à la gorpe', hvilken dock kräfver en ovanligt utvecklad matsmältning för att kunna förtäras utan menliga följder. Under måltiden lifvade den upprymde värden fäststämningen genom sin oäfterhärmliga mimik med nacken och extremiteterna — i synnerhet under afsjungandet af fästkantaten 'Vår Berg, vår Berg etc.', hvilken finnes införd å annat ställe i dagens nummer.

Sedan red. Hellberg i ett djuptänkt och formfulländadt tal, i hvilket bland annat jubilantens berömda skaftstöflor vidrördes, tolkat de närvarandes känslor för fästföremålet Berg och dennes skål under rörelsens tårar afdruckits, afslutades den i allo lyckade och angenäma fästen med ett fyrfaldigt hej.

Vi tro oss ge uttryck åt en inom samhället

entusiastiskt närd önskan då vi uppmana stadens och Hammaröns samtliga invånare att af alla krafter instämma i detta hyllningsrop.

Hej, Hej, Hej, Hej!»

Dessa födelsedagsnummer voro blott ett tiotal och tillhöra alltså Frödingsbibliografiens sällsyntheter.

ALLT HAVER SIN TID. Sid. 92.

Trycktes först i KT $^{13}/_{5}$ 1893, undertecknat G. F., och omtrycktes i E.

Följande textändringar ha ägt rum:

v. 1 KT *De* svärj*a* E *Man* svärj*er*
v. 2 KT *De* rop*a* E *Man* rop*ar*
v. 7 KT återvänd*a de* E återvänd*er man*
v. 8 KT *de* svur*o* E *man* svur*it*
v. 10 KT *de* överlämn*a* E *man* överlämn*ar*
v. 12 KT *översteprästernas* E *översteprästens*

FÅGELKVITTER. Sid. 93.

Trycktes först i KT $^{3}/_{6}$ 1893, där det ingick i kåseriet *Fåglalåt* (se »Posthuma skrifter. Kåserier», sid. 309 ff.), omtrycktes i serien »Moderna svenska författare», utg. i urval för skolan av R. G:son Berg, 4:e häftet, 1905, och sedan i E. Vid omtrycket i E gjorde Fröding en fullständig omarbetning av dikten och tillfogade följande slutanmärkning:

»Hanns v. Gumppenbergs förträffliga tyska

översättning av detta stycke har lärt mig, hur klumpigt jag betett mig vid försöket att återgiva fåglars beteende. Jag har därför gjort om visan icke så litet och därvid nog haft Gumppenbergs översättning i minnet.»

Gumppenbergs tolkning stod i hans »Schwedische Lyrik» under titeln *Vogelgezwitscher* och löd:

Du meinst, nun seist geschickt du,
geschickt du, geschickt du,
weil nichts dir Freude macht —
bist aber nur verzwickt du,
verrückt du, verzwickt du,
ein Narr in Narrenpracht!
Ihr Menschen mit Eifern und Streben,
Ihr zankt: dies mir, dies dir,
dies mir, dir,
dies mir, dir,
dies mir, dies dir, dies mir, mir, mir —
viel besser schwirren und schweben
auf flinkem Fittich wir, wir, wir!

Du meinst, du seist so niedlich
mit deiner dicken Brill' —
Mein Lieber, nein, das zieht nich',
da möcht' ich sagen: still!
Sei still, du,
ganz still, du
mit deiner dicken Brill'!

Denn du mit deinem Hassen,
unfähig zu erfassen
den Sinn von quit, quivit, quit, quit,
bist werth nicht einen Nickel
und werth nicht einen Titt, Titt, Titt!

Även Gumppenberg ursakade sig för sin ofullkomlighet: »Die Verdeutschung dieses Gedichts kann naturgemäss die zwitschernde Tonmalerei des Originals nur unvollkommen wiedergeben.»

I KT lödo de båda stroferna:

Du tycker du är klok, du,
är klok, du, är klok, du,
för det du aldrig ler,
men du är blott en tok, du,
en tok, du, en tok, du,
en tok och intet mer!
Ni människor fäkta och sträva
och slåss om mitt och ditt,
om mitt, ditt,
om mitt, ditt,
om mitt, om ditt, om mitt, ditt, mitt,
nej, bättre är att sväva
på lätta vingar fritt, fritt, fritt.

Du tycker, du är vacker
med dina ögonglas,
jo vacker, jo jag tackar,
jag ville säga: schas,

för schas, du,
för schas, du,
med dina ögonglas!
Ty du som ej kan skratta,
och du som ej kan fatta
betydelsen av kvitt, kvitt, kvitt,
är inte värd en vitten
och inte värd en titt, titt, titt.

Frödings omdiktning vart föremål för särskilt omnämnande i recensionen i »Stockholms Dagblad» (jfr »Inledning», sid. VIII), där det hette: »Den förtjusande skälmska och virtuosa lilla visan 'Fåglalåt' har översatts till tyskan av Hanns von Gumppenberg, och denna förträffliga tolkning har, bekänner Fröding, 'lärt mig, hur klumpigt jag betett mig...' Fördenskull har han 'gjort om visan icke så litet' — och gjort den till vad man trodde den var förut: ett mästerverk. De mörka, tunga vokalerna a och o ha kastats bort och i dominerar. Nu först låter det som ett ivrigt, viskande kvitter, så ljust, så lätt, så snabbt.»

GUSTAF WARODELL. Sid. 95.

Tryckt i »Nya Wermlandstidningen» 5/8 1893, omtryckt i ES med första raden som titel.

Dikten skrevs till Gustaf Warodells begravning aug. 1893. I ett brev till en kusin strax efteråt

skrev Fröding: »Pastorn höll ett tal, som var allt för långt, men mycket välment, och uppläste verser av undertecknad, något gammaldags för min egen smak, men välmenta även de.» (»Kusinbrev från Gustaf Fröding», sid. 49.)

TILL MINNE AV PASTOR B. J. WARODELL. Sid. 97.

Trycktes först i »Nya Wermlandstidningen» $^{10}/_{11}$ 1892 i en notis om avtäckningen av en minnesvård på den avhållne komministerns grav den 6 nov., omtryckt i ES med titeln *Vad jorden givit*. Dikten står i texten på oriktigt rum; den skulle kronologiskt följt närmast efter »Chrysantemum».

PROLOG. Sid. 99.

Trycktes först i KT $^{8}/_{11}$ 1893, omtrycktes i »Värmländingarne», en värmländsk jultidning, 1895, och i E.

För E omarbetade Fröding dikten grundligt. Förändringarna voro följande:

De nuvarande två inledningsstroferna ersatte de ursprungliga:

Ärat vare dramat,
det är panoramat
av vårt släktes liv
med dess nöd och nöjen,
sorg och lust och löjen,
kamp och tidsfördriv.

Skiftande det glider
genom alla tider
som en färgrik dröm,
speglar alla länder,
sköljer alla stränder
som en mäktig ström.

v. 23 *Moiran* ä t *ödet*
v. 29 *kamp och* ä t *nära*
v. 39 *efter barnets* ä t *vid sin livsfrukts*

Åttonde strofen omskrevs ifrån:

— Ödets mene tekel
till vårt eget sekel
i fru Alvings sal,
där förfallet vrider
händerna och kvider
halvt förkvävt av kval;

v. 51 *i ett tåg* ä t [korr. till E *som* ä t] *likt en flod*
v. 66 *gisslets slag* ä t *gisselslag*
v. 77 *som vårt släktes* ä t *människornas*
v. 78 *på dess* ä t *för sin*

Efter trettonde strofen följde ursprungligen dessa sju uteslutna:

Det finns de som sia
tvivlets profetia,
sekelslutets tro:
fantasin försinar,

dramat, som förtvinar,
nalkas gravens ro.

Ty tillvarokampen
trives ej vid rampen,
ej vid konstens härd.
Människorna glömma
snart att le och drömma
i en diktad värld.

Så de spå och sia
likt en litania,
varje gång de spå,
men i detta stycket
tros de icke mycket,
ty det är ej så.

Dramats flod den glider
som i gamla tider
bred som förr den var,
speglar allt som händer
ännu på dess stränder
som i gångna dar.

Väl har strid som tumlat
på dess stränder grumlat
floden på dess tåg.
Väl i kamp förvildas
scenerna, som bildas
på dess klara våg.

Men det är densamma
livets varma flamma,
som gett kampen fart.
Rikare och större
syner än de förre
kanske speglas snart.

Och ej heller glömma
människorna drömma
i en diktad värld
— vilja gärna flykta
från sitt livs betryckta
släp till konstens härd.

v. 79—80: KT Vilja ännu bygga
konstens genier trygga
ä t Väl, så låt oss bygga
skådespelen trygga

v. 82 *välva präktigt* ä t *präktigt välva*
v. 92 *konsten* ä t *dramat*

Fröding kallade dikten »något ombildad» och förság den med följande historik:

»Denna prolog, åtminstone i dess första form ett verkligt praktstycke av pedantisk abiturient-kria på vers, ehuru ganska korrekt genomtänkt och utförd, kom till under följande delvis komiska omständigheter. En av de ledande vid teater-byggnadsföretaget, själv god amatörskådespelare,

mötte mig på gatan några veckor före invigningen och frågade mig, om jag ville åtaga mig att skriva en prolog — i annat fall skulle man vända sig till Frans Hedberg. Ehuru alldeles ovan vid dylika halvt officiella litterära företag, men gripen av ärelystnad att bliva bemärkt av den societet jag såsom 'déclassé' efterträdde, men hånade efter förmåga, och därtill förlitande mig på min skicklighet, svarade jag obetänksamt ungefär: 'Ja, Frans Hedberg är ju specialist på det där området och kan nog skriva något lämpligt, men möjligen på grund av just denna sin specialitetsmässighet kanske något schabloniskt' — om jag här hade rätt, är ovisst — 'jag skall åtaga mig prologen.' Jag skulle få 30 kronor i honorar och var därmed ganska belåten. Emellertid började jag våndas under löftestrycket, alltmer ju längre tiden led — hur skulle jag anlägga det hela, humoristiskt? — majestätiskt brett och högtidligt? — långt eller kort? — en liten enaktare? — ett rimmat tal? i vilket versmått? Till sist måste jag dock gripa mig an, tog av mig rocken och skrev som jag tror på en halv dag i mitt anletes svett och med oerhörd möda den krialiknande prologen, sände in densamma, men höll mig av skamkänsla undan från invigningen. Den icke obetydlige skådespelaren Axelson lär emellertid ha läst upp versarne med stor schvung och det

blev icke helt och hållet ett fiasko. Bättre hade dock varit att F. Hedberg skrivit prologen eller att Hugo Falk, min rival i rivaltidningen, skrivit en liten enaktare som förspel.»

LYCKSALIGHETENS Ö. Sid. 104.

Trycktes först i »Julkvällen» 1893, omtrycktes i E.

Inga ändringar ha ägt rum i texten.

Dikten försågs i E med följande anmärkning: »Denna första 'flamma' torde mer tillhöra fantasien än verkligheten. Det är icke lätt att säga vem som var min 'första flamma'. Jag började ha 'flammor' ganska tidigt — vanligen sedda på avstånd. Men ett visst mått av sanning torde dock finnas i dikten, angående ovissheten om djupet och styrkan av min kärlek till mina 'första flammor' i allmänhet.»

EN SKVALLERHISTORIA. Sid. 106.

Trycktes först i »Söndags-Nisses» julnummer 1894, omtrycktes i E.

Följande ändringar ha skett i texten:

»Torgpumpen» v. 10 *träskor* ä t *tofflor*

»Det förskräckliga levernet» v. 2 *o herrejemine, jemine je* ä t *å kôrs i jesses å jestande je*

»Snusfabrikörn» v. 15 *o jemine je* ä t *å kôrs å kôrs i je.*

»Final» v. 2 *träskor och* ä t *trätofflor*

EN MORGONDRÖM. Sid. 113.

Trycktes först 1896 i »Solstrålen. Sommartidning för Sverges nykterhetsvänner», omtryckt i ES.

EN RIMPOKAL. Sid. 115.

Trycktes först i »Evoi», en tillfällighetstidning, som trycktes i 25 exemplar sommaren 1896 till Verner von Heidenstams bröllop på ön Jungfrun; omtryckt i E, där Fröding ändrade i v. 5 ärlig*e* tärnor till ärlig*a,* i v. 10 *frukt och* till *frukter*, och i v. 11 skinande*s* till skinande.

Dikten är i »Evoi» åtföljd av följande brev:

Utö, 22 juli 1896.

M. k. bror!

Med all säkerhet jag kan åstadkomma lovar jag infinna mig på måndagen, så ock min syster. Vi undra mycket på togorna och nattskjortorna och eklövskransarne, tänkande på mina glasögon och Geijerstams figur och Karl Larssons näsa, men hoppas dock det bästa. Hell Hans Alienus!

Hastel. din vän

Hans Sax. (Fröding.)

GOTT ÄR... Sid. 116.

Dessa båda strofer skrevos av Fröding 1896 i samband med åtalet mot »Stänk och flikar» och utgöra det bevarade brottstycket av en aldrig

fullbordad dikt. Efter skaldens död läto hans systrar på Bergmans konstgjuteri utföra en av Carl Eldh ritad silverskål, på vilken dessa strofer ingraverades på ömse sidor om en reliefbild av Gustaf Fröding och som av fröknarna Fröding överlämnades som en minnesgåva till advokaten Carl Lagerlöf, skaldens studentkamrat och sedermera under de senare åren hans förmyndare samt utredningsman i dödsboet. I tidningsnotiserna om denna minnesgåva trycktes stroferna första gången.

BADET. Sid. 117.

Tryckt här efter avskrift. Från sommaren 1896 på Utö eller Sandhamn? Utan tvivel blott ett brottstycke.

EN FEBRUARIVISA. Sid. 118.

Tryckt i kalendern »Svea» för 1897 (tr. 1896), omtryckt i E.

JULKLAPPSVERS. Sid. 120 och 121.

Tryckta här för första gången. Båda förskriva sig från julen 1896.

MAGISTRATEN. Sid. 122.

Tryckt i »Strix» 3/5 1897, omtryckt i ES.

Hör tillsammans med »En skvallerhistoria», sid. 106.

FYRISVALL EN GRÅDASKIG VINTERDAG. Sid. 124.

Tryckt här efter mskpt, som synes tillhöra åren 1897—98.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 3 *grått i grått* ä t *grått*

v. 4 *det är skogens ring* ä t *utmed horizontens ring*
ä t *utmed skogens ring*

Ett annat mskpt innehåller ett utkast med raderna:

Vinterlandskap.

Daskigt vått ä t *Slaskigt vått* ä t *Daskigt vått*
ingenting,
utom litet grått i grått
utmed horizontens ring
[här och där en svart fläck
det är hus ... mörk ... lyst av
Fyris bäck ... svart i molngrått ljus *överkorsat*]
jämte Fyris smala bäck

SYNER OCH RÖSTER. Sid. 125.

Tryckt här efter mskpt, som synes härröra från något av åren 1897 eller 1898.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 1—3 lödo först:

I kaféets soffhörn *satt* jag
vid min whisky och i röken
av cigarrn *såg matt* i gasen

v. 6 *matt* jag ä t *svart* jag
v. 9 *sönderrivet* ä t *klöst och* rivet
v. 10 av *det* gamla *samvetsstinget*
v. 11 *och det evigt samma* droppet
v. 12 *all* ä t *den* ä t *all*
v. 14 *trodde* [ä t {trodde / tyckte}] *inget, visste inget*
v. 15 *trodde blott att allt i livet*
v. 26 *töcknigt* ä t *drömlikt*
v. 30 *mulna* ä t *mörka*

EN RACKELHANE. Sid. 127.

Trycktes först $^{10}/_{2}$ 1898 i den lilla tidningen »Sport. Organ för idrottsföreningen Kamraterna» och omtrycktes i E, då Fröding gjorde följande ändringar:

v. 30 *likt duvor* ä t *från grenar*
v. 32 *tuvor.* » *stenar.*

I TORNET. Sid. 129.

Trycktes första gången den $^{4}/_{3}$ 1898 i »Jämtlandsposten», omtrycktes i E, där Fröding tillfogade följande not:

»Ämnad att utgöra inledningsstycket till det stora stadsepos d:r R. G:son Berg upptäckt under sina Frödingsforskningar i tidningar, kalendrar och manuskript — se hans sista skrift om mig. Jag närde för övrigt en plan att sätta hela Värm-

land på versfötter, land som stad, herrgårdar så väl som bond- och torpstugor, skogar, åkrar och allt levande som bebor allt detta. Men planen utmynnade i några få knapphändiga fragment.»

Jämtlandsposten, vars redaktör då var V. H. Wickström, innehöll vid denna tid enstaka bidrag av åtskilliga bland Sveriges förnämsta författare under rubriken »Våra bästa pännor». — Om Frödings stora stadsepos se denna upplaga, tredje delen, sid. VI ff.

LE VIEUX MARQUIS ET LA JEUNE CHAMBRIÈRE. Sid. 131.

Trycktes först i »Strix», n:r 25 för 1898, undertecknat *Gustave*. Det är Frödings enda kända dikt på franska.

GIV LIV OCH GRÖNSKA. Sid. 132.

Trycktes första gången i kalendern »Svea» för 1905 (tr. 1904), omtrycktes i E, då Fröding bytte ut i v. 16 *ånyo* mot *nytt*, och tillfogade anmärkningen:

»Väl mycket likt Levertin.»

Dikten torde vara skriven på Uppsala hospital 1899.

Överläkaren doktor O. Kinberg har haft vänligheten att låta mig ta del av en tidigare hand-

skrift av dikten, än den, som legat till grund för trycket och som är mig obekant. Denna visar åtskilliga ändringar.

Först synes Fröding ha skrivit som titel: *Stänkvers* (*provisorisk rubrik*) och därefter *Torra löv*. Slutligen har han bestämt sig för den, varunder dikten offentliggjordes. De fyra, nu genom en asterisk åtskilda avdelningarna av dikten, äro i handskriften försedda med romerska siffror. Det förefaller mig som om Fröding ämnat under den valda titeln sammanföra ett antal till stämningen närsläktade dikter, som mycket väl kunnat bli flera än de fyra som nu höra dit.

I handskriften bilda v. 1—4 en strof, skild från de två sista verserna.

Den andra avdelningen är i hs ej uppdelad i strofer, och v. 12 börjar med *men*

De två slutverserna äro senare tillagda.

v. 11 löd i hs först: *för varje öga som i kärlek ser,* men ändrades till sin nuv. lydelse.

v. 12 hs *blick* ä t *syn*

v. 13 hs *är allt vad livet i sin högsta blom* ä t *betyder allt, vad liv i högsta blom*

v. 14 *fött fram av fägring dunst och inget mer* ä t *fött fram av högsta fägring, endast föga.*

Den ursprungliga dikten är alltså en dikt, som utan någon bön om förnyelse av förmågan att se

livet växa återger samma stämning av vissnad som den första avdelningen.

v. 16 hs *ser ånyo rikt och grönt!* Svea *ser ånyo levande och grönt!* E *ser nytt levande och grönt!*

Den sista avdelningen är i hs kluven i två strofer.

v. 29—30 lödo ursprungligen:

på den mörka obekanta
djupa Hadesled.

Därefter har Fröding ändrat sista raden till *djupets utförsled* och *hemska djupets led*, strukit dessa förslag och skrivit *Hadesdjupets led* och stannat vid *djupets nedåtled.* I v. 29 har han ändrat *den* till *det.*

SKUMÖGT I MÖRKRET VI TREVA. Sid. 134.

Trycktes först i En bok till Karl Otto Bonnier på femtioårsdagen 20 juni 1906, omtrycktes i E, varvid Fröding strök ett *så*, som i det första trycket inledde sista versen, varjämte han tillfogade tillkomståret — frågetecknet vid detta anger hans osäkerhet, om dikten skrevs 1899 eller 1900 — och följande anmärkning:

»Skulle visst vara med i en samling bittra epigrammer, framkallade av den konflikt jag en tid befann mig i mellan omutliga krav, som jag ansåg mig böra lyda, och min oförmåga att lyda dem.»

MATTOIDENS SÅNGER. Sid. 135.

Tryckta först i ES. Samlingsrubriken är av Fröding nedskriven på ett omslag, men vad han

tänkt sig inrymma inom detta är obekant. Inledningen till ES meddelade om dessa dikter följande:

»*Mattoidens* sånger* äro skrivna på Uppsala hospital, där Fröding uppehöll sig julen 1898—1905. Han sökte under denna tid vila från sitt grubbel genom att i fantasien fördjupa sig i naturfenomenens elementära liv. Han ville börja från början av varelsernas kedja för att nå upp till människan. De här meddelade dikterna äro ett av Cecilia Fröding gjort begränsat urval av det myckna Fröding skrev under denna tid, men som eljest föreligger i ett så oordnat och ofärdigt skick att det ej ansetts möjligt att i större utsträckning publicera denna del av hans kvarlåtenskap.»

NEDANFÖRMÄNSKLIGA VISOR. Sid. 137.

Manuskriptet är synnerligen vanskligt att återge i tryck, då det innehåller varandra korsande, inbördes oförenliga varianter, mellan vilka Fröding icke träffat något avgörande utan som kvarstå oöverstrukna. Den version, som Cecilia Fröding låtit trycka och som jag här icke ändrat, är av henne fritt skapad ur de olika avfattningsförslagen, men är icke någon av skalden given sammanhängande text. Någon sådan kan icke heller ges.

* Av det italienska ordet *mattoide*, halvförryckt, överspänd, narr, dåre.

Ursprungliga titeln har varit *Naturvisor* och vid sidan av denna står följande anvisning: (Till sättaren.) Dessa Naturvisor böra sättas omedelbart efter varandra, icke ett stycke på var sida.

Fröding tycks ursprungligen ha skrivit:

Varje levande väsende säger,
om ej alltid likt människotungornas tal,
vad det är, vad det vill, vad det äger
av blott tillvaroart eller lycka och kval,
och de ting som ej leva de tala
vart på sitt steg av varandets skala
för de sinnen som uppfatta klart,
om sitt väsendes särskilda art
men om jag, som är människa, tyder
på mitt språk det
växlar ham
det lyder
blott till hälften likt det jag förnam

Luckorna i diktens sista del blevo aldrig ens förslagsvis utfyllda, men meningen är ju tydlig: på mänskligt tungomål, i Frödings dikt, blir de olika väsensarternas tal blott till hälften återgivet. Jag kan icke här återge alla de versfragment, som finnas till-, över- och underskrivna. V. 5—6 tyckas närmast ha ändrats till:

och de ting som ej leva de sjunga
utan strupe och läppar och tunga

Till gruppen »Nedanförmänskliga visor» höra sannolikt Strandsvall, Regn, Solskenet, Gråbergssång, Ett grönt blad på marken, Snigelns visa, Myra med barr och Vargsång samt möjligen Elementarande.

STRANDSVALL. Sid. 138.

Tryckt här efter mskpt. Förut tryckt i ES, som låter dikten sluta med v. 20 och sätter punkt efter *rår*. Detta är givetvis omöjligt, då verbet, står, saknar subjekt. Mskpt har efter v. 20 följande vers:

havet, stillnar och vilar.

Denna är emellertid överstruken, men har ej fått någon ersättning.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 6 *falla tillbaka* ä t *kastas*

efter v. 16 ha orden *evigt är* nedskrivits, men åter strukits ut.

REGN. Sid. 140.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Mskpt visar följande ändringar:

Titeln var först *Regnet*.

v. 1 *Susar*, *susar*, susar ä t *Sorlar*, *sorlar*, susar

v. 7 i sorl, porl, *porl* ä t i sorl *och* porl.

Dikten är sannolikt skriven före mars 1900.

SOLSKENET. Sid. 141.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 2 klart *ljust* blått ä t klart, *klart* blått

v. 3 i *grönskan* ä t i *gömslen*

v. 7 *gulvitt* ä t *solgult*

Dikten är sannolikt skriven före 1 mars 1900.

GRÅBERGSSÅNG. Sid. 142.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

I mskpt följer efter v. 10 följande överstrukna v.:

stå
grå
å
å
å

Dikten är skriven före 1 mars 1900.

ETT GRÖNT BLAD PÅ MARKEN. Sid. 143.

Tryckt efter texten i ES.

Mskpt har först haft titeln *Grönt.* Även denna dikt synes mig omöjlig att få en bestämd avfattning på, och jag tror icke, att den i ES valda är på något sätt definitiv — för så vida icke annat mskpt finnes. Den ursprungliga avfattningen var:

Gott
rått!
luft, mark!
ljuvt stark
rik saft,
stor kraft!
friskt skönt
grönt!

Skriven före 1 mars 1900.

SNIGELNS VISA. Sid. 144.

Tryckt här efter mskpt, identiskt med texten i ES. Ett tidigare utkast, som bevarats, lyder:

En snigels sång.

Sol, sol, [*sand* ä t] grus
rått under sten efter regn
gott ha [*ett hus* ä t] ett hägn.

Sol, sol, sol, skönt
gott varmt
[*blomst* ä t] gräs, gräs, grönt
gott ha till mat.

Här kommer svart
tungt farligt hot
människofot
vart gå, vart,
bäst krypa in
i hyddan sin!

MYRA MED BARR. Sid. 145.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES, med undantag av att »huset färdigt» där står blott två gånger, men i mskpt tre.

Följande ändringar föreligga:

Titeln var först *Myra och barr.*

v. 1 löd först

Streta, göra ett kast mä't, streta

v. 6 göra [*ett kast mä* ä t] en sväng mä't [*och* struket] bära.

Dikten är skriven före första mars 1900.

VARGSÅNG. Sid. 147.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 8 *i våm* ä t *hu slå*

v. 14 *nu fram* ä t *se får*

v. 20 *hu kött* ä t *i kött* ä t *i lår*
i tarm.

Dikten är skriven före 1 juni 1899.

ELEMENTARANDE. Sid. 149.

Tryckt här efter ett mskpt, som är undertecknat: *Gustaf Fröding*, 6 juni 1899. I dess sista vers är *bladen* ä t *näckbladen.*

Förut tryckt i ES, vars text visar följande avvikelser:

v. 3 irrbloss-*strimma*

v. 7 saknar anföringstecken.
v. 13 *inåt*

DEN SKAPANDE NYSKAPADE. Sid. 150.

Det inledande prosastycket med denna titel är utan tvivel ett brottstycke. Det upptar en halv sida, och Fröding har tydligen ärnat fullfölja utkastet, som ju blott innehåller början. I r. 1 och r. 3 har det urspr. stått *halvt förintad* i st. f. *förtvinad;* r. 3 ff. hade först *slumrade hans själ i* och *Hades* för *Abyssos.*

Den följande dikten är ett mskpt för sig, som har samma titel som prosafragmentet och troligen är en senare utförning av den idé, som Fröding först ämnat gestalta i prosaform.

Mskpt visar följande ursprungliga, avvikande lydelser, som rättats:

v. 3 *där jag ser* ä t *är jag vred*
v. 28—30 *sig till ödleform,*
vältar
sig enorm
v. 46 *dock ditt bröst*
är en kvinnas
v. 58 *strax på arm* struket
efter v. 96 de strukna raderna
sväva i tusental
vifta och flyga

DE FÖRSTA SPRÅKLJUDEN. Sid. 154.

Tryckt här efter mskpt; likalydande med trycket i ES.

Det finns även ett första utkast till dikten, som först börjats på följande sätt:

Det var en solig fager vårdag, innan
den första sorgen [synden] släckt ett jordiskt hopp

Andra versen har sedan lytt:

det femte lustret fyllt sitt hela lopp

Enstaka versstycken äro skrivna som på försök bredvid eller efter varann: *lett viljan vill* (till v. 2); *som börjat göra ord; barndomskyss*, *pojkstreckshyss* (till v. 11).

ORMENS SÅNG. Sid. 155.

Tryckt här efter mskpt, likalydande med texten i ES.

Ursprungliga olikheter äro:

efter v. 2 är en vers struken:

Gud är mig vred.

Efter v. 15 äro följande verser strukna:

frukten på ont och på gott,
själamord är icke själamord.

VALAS VISDOM. Sid. 157.

Tryckt efter texten i ES. Mskpt är mig ej bekant.

Skriven före 1 maj 1900.

TRÄLSKALDS JARLASÅNG. Sid. 158.

Tryckt här efter mskpt, likalydande med texten i ES.

Sannolikt skriven före 1 mars 1900.

ALLVALDR. Sid. 159.

Tryckt här efter mskpt, likalydande med texten i ES, frånsett några tryckfel i noten.

I två av konceptböckerna till »Reconvalescentia» — således av senare årtal än det mskpt, som legat till grund för trycket här — finnes ett par brottstycken, som visa, att Fröding efter hospitalstiden återupptagit namnet Allvaldr i helt annan bemärkelse. Det ena lyder:

En isländings bön.

Allvaldr allvaldra,
allfader ovan,
säg, om du finnes,
gives det
soning i döden,
är det lycksaligt
härligt och högsint
härligt och heligt
i Allvalders hall

drottnarnes drottnars
översta drotten

är du där ovan
högt ovan

är jag en son av
Allvaldr allvaldra
skåda till sonen

liv efter döden
var du och är du
varder du är du
åldrarnes åldrar(?)
varder du är du
i ålder all

Den andra lyder:

Allvaldr allvaldra
drottnarnes drottnars
översta drotten
är du där ovan
högt i den höga
rymden all.

DEN SJÄLVSLAGNE. Sid. 162.

Tryckt här efter mskpt, som visar följande ursprungliga avvikelser, som rättats till den nuv. lydelsen:

v. 6 *ser* han vid *Acherons* strand.

efter v. 11 följer den strukna versen:

[*hösten* ä t] *vintern är död*

v. 12 *älskande* mod gör ej [*vita* ä t] *grånade* hår.
v. 13 *Bröstet* med
v. 14 *såret görs* åter *helt*
v. 16 gärning *för hundra* fel
v. 17 din *arvedel*

Trycket i ES, som kanske återger ett annat mskpt, visar följande olikheter:

v. 12 *ger* ej
v. 13 o. 18 sakna anföringstecken.
v. 18 all *härlighets*

Dikten är skriven före 1 juni 1899.

SÖVANDE MJÖD VILL JAG TÖMMA. Sid. 163.

Det mskpt jag haft till förfogande är ett med många ändringar försett blyertsutkast. Att Fröding icke gett texten ens tillfredsställande konceptbearbetning, framgår bl. a. av den i v. 8 kvarstående singularformen *gav* till pluralt subjekt, som är så gott som enastående i Frödings allvarliga diktning.

Av de många varianterna antecknar jag:

v. 1 jag [*dricka* 2 ggr ä t *tömma* ä t *njuta* ä t] tömma
v. 7 mina [*välvande* ä t *arma* ä t *sargande* ä t] pinande
v. 13 synes vara struken; jag tror, att man rättast återger det kvarstående av v. 12—13 med:

söv mig
låt [mig]

Hit höra två små brottstycken, av vilka det första lyder:

Sövande Sumbl* vill jag dricka
Sövande Sumbl
Sövande gudamjödet

Samtliga raderna och den aldrig fullbordade noten äro överstrukna.

Det andra lyder:

O Nótt
Säg, finnes en
O finnes en dryck som kan söva
ett [*brott som* ä t] kval för
O Nótt, o Nótt, kan du söva
till vila

Raderna 1, 2 och 6 äro överstrukna.

Nótt är den fornisländska formen av natt.

ATT VARA ENSAM. Sid. 164.

Mskpt innehåller utom de fyra raderna en del med hebreiska bokstäver skrivna ord.

BÖNHÖRELSE. Sid. 165.

Tryckt här efter mskpt, identiskt med trycket i ES.

Skriven före 1 mars 1900.

* Betyder enligt Viktor Rydbergs Unders. i germanisk mythologi [mjöd, öl, dryckesgille; även namn på en mytpersonlighet. R. G. B.].

OCH I HÖJDEN MED DE RENAS . . . Sid. 166.

Saknar titel i mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Följande ändringar äro gjorda i mskpt:

v. 8 *stötes han ifrån.*

v. 10 än *ett luster* giv

v. 12 *av ett* struket.

ÄR DET ENDAST DE SVAGE SOM PRÖVAS? Sid. 167.

Tryckt här efter texten i ES. Det mskpt, som jag sett, lyder:

Är det endast de svage som prövas
med att [*frestas* struket] kunna för frestelse vika
såsom Adam i Edens park
[*äro* ä t] och stå / väga kraften och frestelsen lika
mot varandra hos svag och hos stark
kunna brott av de högste förövas.

FÖR LÄNGE HAR JAG TÄNKT OCH TROTT. Sid. 168.

Tryckt efter texten i ES; mskpt har jag ej sett.

SYMPTOM. Sid. 170.

Tryckt här efter mskpt. Texten i ES avviker i två fall från detta: ES saknar v. 10, som är

tillskriven i mskpt, och har i v. 13 *andra* i st. f. *andar* (tryckfel?).

Mskpt visar följande ändringar:

v. 4 [*månn de* ä t] kanhända

efter v. 14 står en överstruken v.:

[*den* ä t] *min själ som min hjärna bebor*

v. 21 *och giv mig* ä t *rabarber*

v. 22 *urinen är dålig* ä t *kanhända kan hjälpa.*

Skriven före 1 juni 1899.

TRÄD OCH GREN. Sid. 172.

Tryckt efter mskpt, identiskt med texten i ES.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 1 *ut i en vårligt glad* ä t *uti solens* ä t *ut grönskande gren*

v. 2 *lund en grönskande gren* ä t *i solens livande bad*

v. 3 *kläckas* ä t *födas*

v. 4 *livgivande* ä t *livande*

v. 6 *och bladen* [*begynte* ä t] *begynte att fläckas.* ä t *och grenen begynte förödas.*

v. 8 *att förtorkas* ä t *av förtorkningen*

v. 11 *din* ä t *er.*

Bevarat är även ett mskpt, där samma motiv behandlats, men som ej synes ha slutats. Det lyder:

Trädet och grenen.

Trädet stack ut en grönskande gren
i [*solens livgivande sken* ä t] *fukt* [*och* ä t] *som hög-*
sommarsol omsken

där [*matkar* ä t *ynglet av* ä t] fjärilsmatkarne kläcktes
och grenen av matkar betäcktes
den heliga sol [*bringar* struket]
i solens [*sken* ä t] ljus kläckas livsfrön fram
och grenen fick matk i sin stam.

Nu torkade grenen och samma sot
begynte förnimmas från [*topp till* ä t] trädets rot
till trädets yttersta topp
[*i stam som i* (*nyast* ä t) *yngsta knopp*]
som härjat den helt till dess yngsta knopp.

EPIGRAM. Sid. 173.

Tryckt här efter mskpt, identiskt med texten i ES.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 10 att [*liv med död* ä t] levande liv

Efter denna v. följer den överstrukna

Varför är döden

Detta mskpt innehåller även såsom det andra av epigrammen *Skumögt i mörkret vi treva.*

SÅNG FRÅN DJUPET. Sid. 175.

Tryckt här efter mskpt; ES uppvisar i v. 8 *hugsvalelse* i st. f. *hugsvalelser* och *lyckligas* i st. f. *lyckliges* samt har de båda stroferna sammanslagna.

Mskpt visar följande ändringar:

v. 6 *som blicka* ä t *förgäves*

v. 7 *efter den dryck och den* ä t *blicka vi efter*

v. 8 *lisande minnena* ä t *minnens hugsvalelser*
v. 12 *glädjas med* ä t *nära med.*

Skriven före 1 juni 1899.

DJÄVULSKÄRLEK. Sid. 177.

Tryckt här efter mskpt, identiskt med texten i ES utom att där göres en ej i mskpt befintlig strofskillnad efter de fyra första verserna.

Sannolikt skriven före 1 mars 1900.

ÄNGLAKÄRLEK. Sid. 178.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Bevarat är även ett blad, där Fröding gjort utkast till »Änglakärlek». Det allra mesta har kommit med i dikten; endast *mitt i fasor*, som skulle följt rätt nära efter v. 4 och *för min* [*varma* ä t] *trogna kärlek*, som skulle stått mot slutet, har ej tagits i bruk.

Skriven före 1 mars 1900.

CATILINA. Sid. 179.

Tryckt här efter mskpt; den står nedskriven på baksidan av det blad, där *Änglakärlek* står.

Dikten är väl, liksom »Änglakärlek», skriven före 1 mars 1900.

SIMSONS SÅNGER. Sid. 180.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES, utom att denna har i v. 17 *mule* i

st. f. *mula*, i v. 18 *slaktarna* för *slaktarne*, i v. 19 *filisteiska piltarna* för *filisteiska piltarne* och i v. 23 *högt le* för *högtle*, vilket sistnämnda stärker rimordets tonvikt.

Om ordningsföljden och sammanhanget mellan de tre dikterna och det lilla brottstycket vet jag intet. Titeln står över den första dikten, men något, som antyder eller bestämmer, vart det övriga hör, finnes ej.

Mskpt visar följande ändringar:
v. 16 *galtar* ä t *tjurar*
v. 17 *galtens tryne* ä t *tjurens mula*
v. 20 *galten* ä t *tjuren*
v. 22 *galt* ä t *tjur*
v. 24 *galten* ä t *tjuren*
v. 44 *stjärt* ä t *fiskstjärt*
v. 48 *och icke* ä t *o under, att*
v. 55 *spetsad stav* ä t *fiskekrok*

BALAAM BOZORS SONS VÄG. Sid. 184.

Tryckt här efter mskpt; i ES saknas de tre sista raderna.

Mskpt har ursprungligen börjat med v. 3 o. 4; följande ändringar äro iakttagliga där:
v. 6 *lättsinta fjäten*, ä t *fräck och förmäten*
v. 7 *vägen gick* ä t *halkande*

Diktens sista parti löd ursprungligen:

— frihetens lågande
ärlige tolk
stolt dem förbannade
träldomens folk

JAG DRICKER UR BELIALS BÄCKAR. Sid. 185.

Tryckt här efter mskpt, som är identiskt med texten i ES.

Följande ändringar föreligga i mskpt:

v. 5 *i Mimnom jag bränt mina söner* ä t *jag brände i eld mina söner*

v. 6 *att blidka* [*Molochs hot* ä t] *Milchoms hot,* ä t *till soning av Milchoms hot.*

BENVENUTOS HÄMND. Sid. 187.

Trycktes först i »Bonniers månadshäften» för april 1909, omtrycktes i E, varvid Fröding ändrade i v. 7 *den* usla till *denna* usla och tillade följande anmärkning:

»Denna dikt är icke, såsom den visst uppfattas av en och annan, avsedd att vara en tendensdikt riktad mot konstälskande mecenater, ej heller ett uttryck för någon av mig personligen känd animositet mot någon som helst person — den är icke heller, så vitt jag vet, grundad på någon i Cellinis självbiografi berättad episod. Den har tillkommit på följande rätt egendomliga sätt. En gång, när jag under sjukdom låg och fantiserade

över Cellini i något visionärt eller hallucinatoriskt tillstånd, tyckte jag mig ganska tydligt höra en stark och harmfull basröst uttala orden: 'Några usla maravedi' — fick genast den idén att jag hört Cellini själv tala och erinrade mig Cellinis självkänsla och trotsiga uppträdande mot mecenater, när det gällde hans konstverk. Den spanska myntbeteckningen kom mig att tänka på att någon av de spanska Borgierna någon gång honorerat honom enligt hans mening väl sparsamt — särskilt kanske Cesare Borgia, vilken dock sannolikt icke var någon knusslare vid inköp av konstverk — av allt detta fantiserade jag ihop en hel liten episod, som tycktes mig väl stämma överens med den karaktär jag trott mig finna i självbiografien. Jag skrev sedan en liten dikt om detta, kanske alltför liten och beskedlig, men i alla fall ett uttryck för det intresse jag länge hyst för den berömde florentinaren.»

Denna dikt tillhör, liksom de två följande, samma tid som de dikter och utkast, av vilka ett urval utgavs 1913 under titeln »Reconvalescentia». Det manuskript, som låg till grund för trycket 1909 är ett ur en konceptbok urrivet blad. I en av konceptböckerna — de äro inalles fem — finns en tidigare avfattning bevarad. Denna visar, att *den* i v. 7 blott var felskrivning för *denna* i tryckmanuskriptet. V. 14 är ä fr *ingen av oss gillar den*

och v. 18 fr *och grep fatt i silverstången* till sin nuvarande lydelse.

I båda manuskripten liksom i föregående tryck ha de två första verserna sammanskrivits som en, vilket här ändrats.

VISDOM. Sid. 189.

Trycktes först i »Bonniers månadshäften» 1909, jämte föreg. dikt (jfr anm. ovan), och i E, där Fröding tillfogade följande anmärkning:

»Skulle egentligen varit med bland 'Bibliska fantasier' i 'Nya dikter', men blev ej färdig före utgivandet av de senare. 'En konung högt i Norden' är naturligtvis uppfattad från en plats söder om Palestina. Jag har senare [i E felaktigt *sedermera*] tänkt framställa Salomos svar till den spörjande drottningen.»

I mskpt för trycket 1909, som är ett utrivet konceptboksblad, äro v. 23 o. 24 ändrade till sin nuv. lydelse från

sådan *är* den döde
för drottningen av Söderlanden

I en av Frödings konceptböcker finns en tidigare avfattning, som visar följande olikheter:

v. 2 *över* mskpt *genom*
v. 9 *ökensand* » *ökensanden*

v. 11 tronar *i baldakinen* på mskpt tronar på
v. 14 [*väl* ä t] gott att
v. 16 [*varifrån* ä t] vadan
v. 18 ff. Är allt [*slut* ä t *dött* ä t] slut i döden?
[*endast vita knotor lika* ä t] slitna trasor
[*kring* struket] om [*ett* ä t *de vita knotor* ä t *den*] ett lik som vitnar
[*vilka* [*skina i*] *du ser i öknen*]
i den [*ödsliga* ä t] *virvlande* sanden
— en konung [*långt i norden* ä t] [*i landet* struket] högt i norden
vet vad visdom är
[*vill veta* struket]
Drottningen av [*Saba* ä t] Söderlanden
vill veta vad visdom är
— vad är guld och pärlor mot visdom.

Det i anmärkningen i E omnämnda svaret på drottningens fråga finnes i ett utkast i samma konceptbok och lyder:

Vad är visdom.

(Tankegången i poemet.)

Vad svarade kung Salomo
till drottningen av Söderlanden
på frågan: vad är visdom
kanhända det
att vara vis är icke endast [*klokhet* ä t] vetande
[*men* ä t] ett vetande om huru tingen äro

och vetande om huru allt [*må* ä t *bör* ä t] må vara
[*och önskan och förmågan att göra det*
åt sig och alla andra
som han verkar på ä t]
för att vara väl
för vetaren och alla andra
som han verkar på
och önskan och förmågan att göra väl
för sig och alla andra
som han verkar på
vetande, önskan, förmåga
att göra väl
för sig och alla andra
är det kanhända visdom

(Därefter — se predikaren om predikarens försök att pröva hur dårhet är fåfänglighet! även vishet är fåfänglighet — ingen vet — allt överlämnas åt Gud, som för predikaren kanske är = ödet tänkt som personligt väsen?)

KARIKATYRISKA SONETTER. Sid. 191.

Trycktes först i »Strix» 12/5 1909, där I—V och VII—X meddelades och den uteslutna VI markerades genom tankstreck; omtrycktes i E, med uteslutning av VI som I—IX, i den form och med de anmärkningar, som texten visar.

I två av konceptböckerna till »Reconvalescentia» finnas utkast till dessa sonetter.

Det ena, kortare, innehåller terzinerna till n:o VII; olikheter äro blott, att v. 2 har *tills* (nu *så*) och v. 5 *tyngande* (nu *kantiga*).

Det andra innehåller I—VI, av vilka III—V i både en tidigare och en senare avfattning, samt av den ursprungliga VI de första sju verserna, varjämte följa en vers och några uttryck, som visa, att den ursprungliga VII påbörjats.

I. Mskpt visar följande tidigare lydelser:

v. 8 *och* ge ä t *de* ge *som* de ä t *den* de
v. 10 med [*klös av* ä t] *klor* [*av* ä t hos] kattor (överskrivet: *vackra kvinnokattor*), *som* han *önskar* [senare förslag: *ville*] klappa
v. 11 och *kvinnor*
v. 12 än [*tålamodsprövande* ä t] tröttande, som [*när ibland* ä t] stundom när
v. 13 *notkrok*

II. v. 5 mskpt *mystisk* ä t *verklig*
v. 6 mskpt, Strix *eau de luce till* E *något ljuvt som*
v. 7—8 mskpt, Strix
»tout est soldat», vad voro *de* poeter,
beror det kanske endast på försöken?
ä t »tout est soldat» [*vi äro alla* ä t] försöken blott, försöken,
vi äro alla kanske snart poeter.
v. 12 mskpt *kraft* ä t *makt*

III. Kladdens olika förslag och ändringar äro omöjliga att återge annat än i faksimile.

Strix v. 2 *som* E *och*

Mskpt v. 14 ser *man* Strix ser *du*

IV. Kladdens textförslag sakna större intresse; antecknas kan i v. 9 *fjärilslika*, *blomkronlika*, slutligen *blombladslika*. Terzinernas ordning var i kladden 5, 6, 4, 1, 3, 2 och i mskpt först 4, 5, 6, 1, 3, 2, men den nuvarande följden är till slut införd.

V. Kladden:

Det finns en annan, som jag ville prisa,
[*en leksak blott för skurken och för narren* ä t] för allt
hon givit åt den unge narren
till förevändning brukande cigarren
han köper dagligen hos lilla Lisa.

Jag ville sjunga vackert vid gitarren
om hennes näsa, lik en vit rädisa,
[*och* ä t] när hennes ögon [*när de vänligt* ä t]
systervänligt kisa
sin [*unga* ä t] friska ömhet åt den unge narren,

om deras [*kärleks* ä t] älskogsnätter i de tysta
gustavianiskt heliga alléer
och skymmande buskager invid Haga.

Och ären I för mycket sammankyssta
(versen orekonstruerbar)
det är för dem ej synd, men vacker saga.

Mskpt:

v. 1 Jag [*ville ock ge pris åt* ä t] ville prisa ingenyn vid disken

v. 4 . . . lilla *Lisken.*

v. 6 en *rund* rädisa

v. 7 och hennes *unga* ögon, *när de* kisa

v. 8 *till* den

v. 9 och *täta älskogsmöten* i de tysta

v. 13 [*i famntagsrusen* struket] glada / lugna } ögon

v. 14 *lustig* saga.

Strix:

v. 1—8 Ock vill jag prisa ingenyn vid disken
för allt hon givit åt den unge narren,
till förevändning brukande cigarren,
han köper dagligen hos vackra Lisken.

Jag ville sjunga lustigt vid gitarren
om nittonåringen, den unge narren,
och sjuttonåringen, som står vid disken,
ja kurtiseren, ögonsmisken, visken!

v. 9 *Så* stämmen

Den ursprungliga, i Strix och E undertryckta, sjätte sonetten (jfr Frödings not sid. 195!) ogillade Fröding samtalsvis i dec. 1910 med så stor skärpa, att jag här icke vill meddela den.

VI. v. 1 Strix *Dock höga kvinnor* E *Väl* [*någon* ä t] *mången kvinna*

v. 4 Strix *starkhetsfjäll* E *hårdhetsfjäll*
v. 5 » *De likna icke alltid någon satan* E [*De likna icke alltid en som letts av satan* ä t] Var det en gudom, alltså icke satan
v. 6 Strix *som hårdnat till i rolln på* E [*att hårdna till i rolln på* ä t *som gav* [*sin kraft på livets glatta* ä t] *att hållas rak på livets*
v. 7 Strix *av verkligheter, tills hon ej kan* E *till stöd allt hårt, till dess*
v. 8 Strix *Undinen och* E *den resliga*
v. 9 » *De likna stundom* E *Och har jag mött lik*

VII. v. 9 Strix *Värmland* E *Norrland*

VIII. v. 9 Strix *sonettens allvarsamma* E *sonetternas bestämda*
v. 10 Strix *knappast* E *föga*
v. 12—14 Strix

Så svaje löjet ut med lösta segel
högt skrattande från de sonetters bål
du tända kan vid stranden av din ö!

IX. v. 9 Strix *bland rösen* E *i gräset*
v. 10—11 » *och tvenne männer blevo hästar. Acke!*
Albertus Juvenis, den unge smärte!
v. 12 » *Ni* E *De*
v. 14 » — *en vacker skämtbild, minns du, mi Alberte?*

PÅ EN KRANS TILL JOHANNA SOFIA WAHLBERGS KISTA. Sid. 200.

Förut tryckt i min bok »Gustaf Fröding. Ett utkast», andra upplagan, 1918. Den lilla dikten kom till i januari 1911 och är det sista Fröding skrev. Den bortgångna gamla damen var hans hyresvärdinna på Gröndal.

* * *

INNEHÅLL.

Inledning V

EFTERSKÖRD.

*Trubadursång 3
Till min pipa vid dess återkomst från Mangskogen . . . 6
*Till G. Warodell:
Det gamla året 9
Det nya året 12
*Till J. W. 14
*Till J. W. 16
*Heloisa och Abelard 18
*Pelegrimen 22
*Till Palt-Zara 28
*På Stöpafors 30
*Till herrgårdsfröknera 33
*Till bruksägaren B. Pettersson 48
*Till Claes Pettersson och hans fästmö 49
Förgäves 51
Mitt hjärta och jag 53
Till Georg Brandes 54
*Afton 56
*Så går det till på gille 58
*Nyårshälsning 59
De bondsnåle 62
Uppror 64
En ungbjörk 65
Kappåkningen 67
Herr Sölverdals visa 70

* Förut icke tryckt.

Min vita sidensko 72
Smeden 73
Farväl till min »försvinnande popularitet» 76
Chrysantemum 81
Carolstadias sorg 83
Oho! 86
Från vrån 87
Vår Berg 89
Allt haver sin tid 92
Fågelkvitter 93
Gustaf Warodell 95
Till minne av pastor B. J. Warodell 97
Prolog vid Karlstads teaters invigning 99
Lycksalighetens ö 104
En skvallerhistoria 106
En morgondröm 113
En rimpokal 115
Gott är 116
*Badet 117
En februarivisa 118
*Julklappsvers 120
*Julklappsvers 121
Magistraten 122
*Fyrisvall en grådaskig vinterdag 124
*Syner och röster 125
En rackelhane 127
I tornet 129
Le vieux marquis et la jeune chambrière 131
Giv liv och grönska 132
Skumögt i mörkret vi treva 134
Mattoidens sånger:
Nedanförmänskliga visor 137
Strandsvall 138
Regn 140
Solskenet 141
Gråbergssång 142
Ett grönt blad på marken 143

* Förut icke tryckt.

Snigelns visa 144
Myra med barr 145
Vargsång 147
Elementarande 149
Den skapande nyskapade 150
De första språkljuden 154
Ormens sång 155
Valas visdom 157
Trälskalds jarlasång 158
Allvaldr 160
Den självslagne 162
Sövande mjöd vill jag tömma 163
Att vara ensam 164
Bönhörelse 165
Och i höjden med de renas 166
Är det endast de svage som prövas? 167
För länge har jag tänkt och trott 168
Symptom 170
Träd och gren 172
Epigram 173
Sång från djupet 175
Djävulskärlek 177
Änglakärlek 178
*Catilina 179
Simsons sånger 180
Balaam Bozors sons väg 184
Jag dricker ur Belials bäckar 185
Benvenutos hämnd 187
Visdom 189
Karikatyriska sonetter 191
På en krans till Johanna Sofia Wahlbergs kista 200

Anmärkningar 201

* Förut icke tryckt.

* * *